

Polletno poročilo o razvoju gospodarstva

Z družbenim načrtom za leto 1964 je predvideno, da se bosta povečala na vseh področjih gospodarstva družbeni bruto proizvod za 10 %, narodni dohodek pa za 14,7 %.

Iz dosežene realizacije celotne proizvodnje I. polletja letošnjega leta je razvidno, da je družbeni bruto proizvod v primerjavi z istim razdobjem leta 1963 večji za 17,9 %, letni načrt tega pa je dosežen s 56,5 odstotka.

Narodni dohodek je v primerjavi z letom 1963 za 25,3 % večji, načrt za leto 1964 pa je dosežen z 51,7 %.

Na uspehe celotnega gospodarstva v letu 1964 so vplivali stabilnejši pogoji gospodarjenja in sprememba ekonomskih instrumentov, s katerimi je bila dana delovnim organizacijam boljša materialna podlaga

za nadaljnji razvoj. S tem razvojem je zagotovljen dvig življenjske ravni, večja produktivnost dela in intenzivnejše vključevanje v mednarodno delitev dela.

INDUSTRIJA

Nove proizvodne zmogljivosti, rekonstrukcija obratov in uvedba 3. izmene so vplivali na povečanje proizvodnje tako, da znaša stopnja rasti industrijske proizvodnje 11,1 % v primerjavi z letom 1963.

Dosežena letošnja količinska proizvodnja je za 4,9 % pod načrtom. Vzroke za odstopanje je iskati v uvajanju in proučevanju novih strojnih naprav v nekaterih podjetjih (Zima, Totra), v rekonstrukciji obrata kožnega kleja v Tovarni kleja,

Promet na enem najnevarnejših križišč v Ljubljani bodo odslej urejali semaforji. S tem se bo tudi število nesreč zmanjšalo, vozniki in pešci pa se bodo morali pokoriti varnim signalom.

In vendar!

ŠE VEDNO 8 NEZAPOSLENIH ČLANOV ZB BREZ STANOVANJA, 31 JIH IMA SLABO, 21 PA PREMAJHNO STANOVANJE!

Začenjamo s pripravami na 20-letnico osvoboditve. Dvajset let! Ogromno je bilo storjenega — na vseh področjih, tudi za borce... in vendar —!

Tajnika komisije za vprašanje invalidov in borcev NOV pri občinski skupščini Ljubljana Moste-Polje Lojzeta Vršnika smo našli v njegovi pisarni sredi pisanja. Pozdrav. Želja.

Ravno prav. Pravkar pišem poročilo. Omejujem pa se na stanovanjsko problematiko nezaposlenih članov ZB, kajti vloge zaposlenih pošiljamo delovnim organizacijam, v katerih prosilci delajo.

Kakšna je bila družbena skrb za stanovanja nezaposlenih članov ZB v zadnjih letih?

Od leta 1961 do danes je bilo preko naše komisije dodeljenih 63 stanovanj, in sicer 3 trisobna (nova), 33 dvosobnih (31 novih in 2 stari), 24 enosobnih (15 novih in 9 starih) in 3 garsoniere (stare). Za nova stanovanja je dala republika 30.420.000 dinarjev, naša občinska skupščina skupaj z našo komisijo in kreditnim skladom pa 293.510.000 dinarjev. To so sicer veliki prispevki naše družbe, vendar je trenutno pri nas vloženi še 60 prošenj! V 31 primerih imajo slaba stanovanja (podstrešna ali kletna), v 21 primerih premajhna, 8 prosilcev pa je brez stanovanja.

Kaj je bilo v zadnjem času storjenega za omiljenje in končno za rešitev tega stanja?

Občinska skupščina je od stanovanjskega sklada kupila 13 stanovanj: 4 garsoniere, 2 enosobni, 6 dvosobnih in 1 trisobno. Vseljiva bodo predvidoma decembra 1965. Vendar je tu še druga težava: še lani je npr. stalo dvosobno stanovanje 4.180.000 dinarjev, letos pa 7.150.000 dinarjev. Tako bo stalo teh 13 stanovanj 78.000.000 dinarjev, najemnine v njih pa bodo tudi verjetno čez 10.000 dinarjev mesečno. Kako bodo naši upokojeni člani ZB to zmogli, si lahko mislimo, saj ima ogromna večina le 23.300 dinarjev pokojnine.

Kaj pa individualne gradnje oziroma popravila?

To je zvezano s posojili. Denarja zanje pa nimamo! Zato predlagamo v zvezi z našim stanovanjskim problemom nasploh, da je treba zagotoviti pri kreditnem skladu občinske skupščine finančna sredstva, iz katerih bi dajali članom ZB posojila za nakup stanovanj ali za dograditev oziroma popravilo hiše pod posebnimi pogoji.

Pa še nekaj: mislim, da še ni bila izrečena zadnja beseda glede plačevanja komunalnega prispevka pri nakupu gradbe-

nih parcel. Po odloku iz leta 1964 je odpadel popust za člane ZB in so bili izenačeni z vsemi občani. Prav — vendar kaže še razmišljati tudi o tem.

Poslovili smo se. Tovarišu tajniku lepa hvala za ugotovitve, ki pač dokazujejo na eni strani velika prizadevanja vse naše družbe za probleme, katerih rešitev na drugi strani ne smemo več kdo ve koliko časa odlašati. Kajti 20-letnica naše osvoboditve je pred nami!

Članek berite na 4 strani

MOŠČANSKA SKUPNOST

GLASILO OBO SZDL LJUBLJANA MOSTE-POLJE LETO V. ŠT. 9

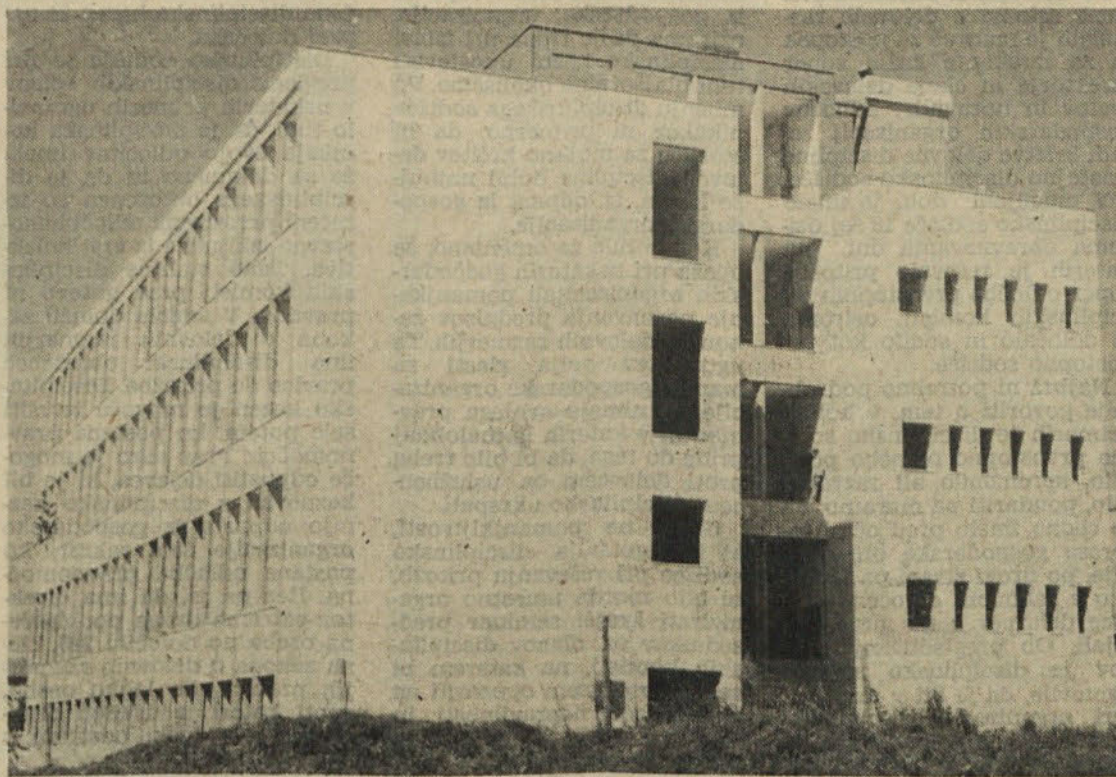
SEPTEMBER 1964

Naročniki!

K tej številki so priložene položnice. Prepričani smo, da boste čimprej nakazali naročnino. Tako boste prispevali svoj delež k rednemu izhajanju našega glasila pa si tudi zagotovili redno dostavljanje lista, ki — upamo — je postal že nepogrešljiv spremljevalec tudi vas, občana naše občine! Za ljubeznivost se vam že naprej zahvaljuje

UREDNIŠTVO

Pred otvoritvijo nove šole v Jaršah

Še tri tedne... še štirinajst dni... še teden dni... Z majhno zamudo se bo pričelo novo šolsko leto za šolarje iz Novih Jarš in bližnjega okoliša v sodobnih, svetlih in zračnih učilnicah, kabinetih, delavnicah. Ne samo šolarji, tudi starši nestrpno pričakujejo, da se jim bo izpolnila velika želja. V prihodnji številki našega glasila preberite: Naš obisk velja to pot njej!

v pomankanju osnovnih surovin v Emoni, neizpolnjevanju dobavnih rokov s strani koooperantov (Saturnus, Indos), v slabši kvaliteti surovin, pomanjkanju surovin (premoga, plina, električne energije), v slabši oskrbi z domačim reprodukcijskim materialom pozimi in v neskladnosti med operativnim dinamičnim načrtom podjetij in našim letnim načrtom, ki ne upošteva dinamike po mesecih.

Povečanje proizvodnje je zahtevalo večji uvoz surovin in reprodukcijskega materiala, kot je bilo prvotno predvideno — to povečanje uvoza pa ni bilo nadomeščeno z odgovarjajočim povečanjem izvoza.

Najbolj je porastla količinska proizvodnja v podjetjih Mineral in Izolirki in to zaradi sezonskega značaja povpraševanja po njenih proizvodih, zaradi uvedbe nepretrganega delovnega časa in nabave novih strojnih kapacitet. Prav tako je bilo opaziti veliko povečanje proizvodnje tudi v podjetju Teol-Oljarna zaradi konjunkturalnih artiklov in v živilskem kombinatu Žito zaradi povečanja proizvodnih kapacitet.

Znaten porast proti letu 1963 beležita podjetji Arbo zaradi povečanja proizvodnih naprav in izdelave kvalitetnejših proizvodov in Indos zaradi uvedbe serijske proizvodnje in sodelovanja s kooperanti.

Celotni dohodek v industriji se je v primerjavi z letom 1963 povečal za 21,4 %, v primerjavi z načrtom za leto 1964 pa je prekorachen za 11 %.

Narodni dohodek je v odnosu do 1963. leta porasel za 16,5 odstotka nasproti načrtu pa za 4,3 odstotka.

Dohodek je za 20 % večji od dohodka v letu 1963, v primerjavi z načrtom za leto 1964 pa je večji za 6,7 %.

Osební dohodek je porasel v primerjavi z l. 1963 za 35,1 %, nasproti načrtu pa za 16,4 %.

Število zaposlenih se je proti letu 1963 povečalo le za 9,1 % in je enako planiranemu številu zaposlenih v letu 1964.

(Nadaljevanje na 2. str.)

Polletno poročilo o razvoju gospodarstva

AKTUALNO

Pred letnimi konferencami krajevnih skupnosti SZDL

(Nadaljevanje s 1. strani)

KMETIJSTVO

Kmetijsko-industrijski kombinat Agrokombinat Emona je nastal z združitvijo Agrokombinata in mesne industrije Emona in ga moramo obravnavati kot celoto; s tem izpadejo prejšnji količinski in vrednostni kazalci, ki se nanašajo na rejo bekono in pitanega goveda, kar prikazujemo kot končne izdelke kombinata.

Indeks proizvodnje v kmetijstvu nasproti I. polletju 1963 znaša le 74%. Vzrok manjše realizacije v obratu mesne industrije je iskati predvsem v določenih cenah, ki so imele za posledico, da proizvajalci niso prodajali živine po določenih cenah, pa tudi zaprti trg, predvsem v drugih republikah. Sprostitivijo določenih cen za govejo živino obstaja kljub zmanjšanju števila živine v zasebnem sektorju možnost, da bo mesna industrija uresničila načrt proizvodnje. (V mesecu juliju znaša tu indeks proizvodnje 131 v primerjavi s proizvodnjo v juliju preteklega leta.)

Porast osnovne kmetijske proizvodnje je pa za 23% večji kot v prvi polovici preteklega leta. Tako je Agrokombinat Emona v I. polletju proizvedel:

mleko	3.665.190 l
pitano govedo	2.126.240 kg
bekoni	1.381.189 kg
piščanci za cvrtje	321.506 kg
močna krmila	21.470.000 kg
Emona	5.471.637 kg

(zakol živine žive teže)

Z uvedbo ekonomskih cen so se razmere v kmetijski proizvodnji znatno izboljšale, še posebej v reji živine in prašičev, delno pa so se tudi izboljšale cene mleka. Še nadalje je treba reševati problem pri trgovini s sadjem in zelenjavo, ker nastopajo prevelike razlike med odkupnimi cenami pri proizvajalcih (vrtnarski obrat KZ Polje) in v trgovini.

GRADBENIŠTVO

Letos se je v gradbeništvu podjetjema Graditelj in Železniško gradbeno podjetje pridružilo še montažno podjetje Izolit.

Obseg gradbenih del in storitev se je v letošnjem I. polletju v primerjavi s istim obdobjem preteklega leta močno povečal in je tu indeks 204. Ustvarjena vrednost znaša 805.000.000 dinarjev, medtem ko je bila v preteklem letu 395.000.000 dinarjev. To povečanje pa ne daje prave podobe, ker ga ugotavljamo po tekočih cenah — te pa so zlasti pri gradnjah in montažah v zadnjem času porastle in se ceni njihov porast do 30%.

Znatno porast izkazujejo vsa podjetja, med njimi največje železniško gradbeno podjetje. Na to je pri vseh podjetjih vplivalo povečanje del in dosledno nagrajevanje po delu.

Železniško gradbeno podjetje je izredno povečalo dela pri elektrifikaciji gorenjske proge, s podvozi, mostovi, preložitvami prog, novimi objekti ipd.

Montažno podjetje Izolit je razširilo svojo dejavnost po vsej državi in s tem znatno povečalo promet.

Zaradi slabega gospodarjenja v gradbenem podjetju Graditelj je bila imenovana komisija, ki je skupaj z izvedenci ugotovila v tem podjetju slabo gospodarjenje in predlagala, da podjetje nima pogojev za nadaljnje gospodarjenje; s 1. julijem 1964 se je pripojilo gradbenemu podjetju Obnova.

PROMET

Realizacija v prometu se je povečala za 20%, a tudi stroški so se povečali za 21%. To

povečanje se nanaša predvsem na avtomobilske gume, ki imajo krajšo življenjsko dobo in na servisno in investicijsko vzdrževanje voznega parka, delno tudi na vedno strožje predpise o opremi in vzdrževanju vozil, ki jih predpisujejo organi prometne varnosti.

Posebno težavo pri poslovanju predstavljajo dolžniki, katerih neporavnane terjatve znašajo že 970.000.000 dinarjev. Glavni zaostanki plačil izhajajo iz tovrstnega prometa, ker mislijo dolžniki, da prevozniki stroški niso tako važni in jih poravnajo kot zadnje.

Težave nastopajo tudi pri mednarodnem transportu, ki ga sedaj opravlja poslovno združenje Intertransport, ker podjetje SAP ni registrirano za opravljanje mednarodnega transporta.

Zaloga materiala in neplačane terjatve so se povečale nasproti preteklemu letu sorazmerno s povečanimi transportnimi kapacitetami in opravljenimi storitvami. Oskrba materiala je zelo težavna zaradi slabe kvalitete nadomestnih delov za vozila domače proizvodnje.

Število zaposlenih se je v letošnjem letu povečalo za okoli 40% nasproti istemu razdobju v lanskem letu. Opaziti je manjšo fluktuacijo delovne sile.

TRGOVINA

Celotni dohodek v trgovini je v primerjavi s istim obdobjem preteklega leta znatno porasel; tak je predvsem kot posledica uvajanja samopostrežnih trgovin, povečanja prodajnega prostora in boljšega asortimenta blaga.

Preskrba z osnovnimi artikli je bila dokaj urejena — razen preskrbe s kruhom, ki posebno v zadnjem času ni odgovarjala niti količinsko niti kvaliteto. Preskrba s kruhom se ni izboljšala niti sedaj, ko je že dograjena centralna pekarna pri živilskem kombinatu Žito na Šmartinski cesti in bo treba celotni tehnološki postopek smiselno dopolniti. Prav tako je kritična tudi preskrba s kurivom.

Preskrba s sadjem in zelenjavo se je izboljšala, in sicer s tem, da oboje prodajajo v trgovinah splošne preskrbe, na tržnici in v novem kiosku na Kodeljevem.

Gradnja potrošniških centrov v Mostah v Proletarski in Pokopališki ulici se nadaljuje po načrtu in bo predvidoma končana še v letošnjem letu.

Dograjena in urejena je bila bencinska črpalka na Zaloški cesti in je s 1. junijem 1964 začela redno poslovati.

GOSTINSTVO

V gostinstvu je celotni dohodek v primerjavi s I. polletjem 1963. leta porasel za 35,2%. Porast se v glavnem nanaša na potrošnjo pijačo, medtem ko se je potrošnja hrane le malenkostno zvišala. Vzrok, da se kolektivi ne trudijo, da bi dosegli boljšo izbiro hrane, je v tem, da zahteva priprava hrane večji riziko, več priprav in več strokovnega kadra, ki pa ga v gostinstvu ni.

Izročanje gostišč v družbenem upravljanju zasebnikom še ni urejeno, ker še ni izšel zakon o zasebnih gostiščih, ki pa ga že pripravljajo. Predvideno je, da bo ta

zakon v najkrajšem času izšel in bomo tako lahko ta problem rešili do konca letošnjega leta. Adaptirani pa sta gostišči Slovenske gorice na Zaloški cesti in Pod Urhom v Zadvoru ter modernizirana ostala.

Za gradnjo samopostrežne restavracije v Mostah je že izdelan idejni projekt in pripravljene dokumenti za glavni projekt.

OBRT

V primerjavi s I. polletjem preteklega leta so obrtna podjetja presešla planirano proizvodnjo za 23%.

Najbolj je porasla realizacija v podjetju Protaktor-Vulkan; tu so tudi adaptirali poslovno zgradbo, s čimer je podjetje pridobilo prepotrebne skladiščne in delavniške prostore.

Za preselitev Mizarstva Moste so že izdelani načrti, vendar tu z gradnjo še niso pričeli, ker podjetje in občinski sklad nimata zadosti finančnih sredstev. Pomanjkanje investicijskih vlaganj pri obrti nasploh je vzrok, da jo v večini primerov opravljajo v zastarelih, neprimernih in utesnjenih prostorih, ki ne dovoljujejo racionalne organizacije dela in ne zagotavljajo higiensko-tehničnih pogojev. Visoka izrabljenost osnovnih sredstev vpliva tudi na kvaliteto njihovih izdelkov in uslug in na rentabilnost poslovanja. Zato je v obrti čutili veliko pomanjkanje kvalificirane delovne sile in vajencev, ki se zaradi boljših finančnih in delovnih pogojev raje zaposlujejo v industriji.

Delo občinskega disciplinskega sodišča

Podatki o delu občinskega disciplinskega sodišča se nanašajo na čas od 1. novembra 1962 do 30. novembra 1963. V dobrem letu torej je to sodišče obravnavalo 43 disciplinskih zadev; med njimi je bilo tudi pet takih, kjer je disciplinsko sodišče obravnavalo zadeve na I. stopnji.

Po določili 1. odstavka 278. člena zakona o delovnih razmerjih je namreč za postopek in za izrekanje kazni zoper direktorje in člane delavskih svetov in upravnih odborov gospodarskih organizacij zaradi kršitve delovne discipline pristojno disciplinsko sodišče.

V omenjeni dobi je imelo disciplinsko sodišče 18 sej oziroma obravnavanih dni, na katerih je reševalo pritožbe zoper odločbe prvostopnih disciplinskih komisij, oziroma je odločalo in sodilo kot prvostopno sodišče.

Najbrž ni potrebno podrobneje govoriti o tem, v koliko primerih je disciplinsko sodišče prvostopno odločbo potrdilo, spremenilo ali razveljavilo, poudariti pa moramo, da je vedno imelo pred očmi interese gospodarske organizacije, po drugi strani pa je štčtilo z zakonom določene pravice delavcev v teh organizacijah. Ob pregledovanju spisov je disciplinsko sodišče ugotovilo, da je bil v marsikateri organizaciji disciplinski postopek zelo pomanjkljiv, tako da je bilo potrebno v nekaterih primerih razveljaviti izrečeno disciplinsko odločbo prav zaradi formalnih nepravilnosti. V nekaj primerih je disciplinsko sodišče ugotovilo, da disciplinski obtoženec sploh ni bil zaslisan in da na disciplinski obravnavi niso bili izvedeni nikaki dokazi.

Nekatere gospodarske organizacije izrekajo — glede na specifičnost svojega poslovanja — največkrat najhujše di-

sciplinske kazni za poskus odnašanja npr. mesnih izdelkov zelo majhne vrednosti. Razumljivo je, da je v takih primerih disciplinsko sodišče spremenilo prvostopne odločbe, pri čemer je predvsem upoštevalo 257. in 258. člen zakona o delovnih razmerjih, ki določata, v kakšnih primerih se lahko izreče kazen odpusta iz gospodarske organizacije, oziroma da je treba pri izbiri disciplinske kazni upoštevati tudi olajševalne okoliščine. Po mnenju disciplinskega sodišča nikakor ni primerno, da bi storilec za majhno kršitev delovne discipline dobil najhujšo kazen, tj. odpust iz gospodarske organizacije.

Kot je bilo že omenjeno, se opaža pri nekaterih gospodarskih organizacijah pomanjkanje poznavanja predpisov zakona o delovnih razmerjih. Ta ugotovitev velja zlasti za manjše gospodarske organizacije, ki nimajo svojega pravnikarja in v katerih le malokdaj pride do tega, da bi bilo treba proti delavcem oz. uslužbencem disciplinsko ukrepati.

Glede na pomanjkljivost, ki jih ugotavlja disciplinsko sodišče pri reševanju pritožb, bi bilo morda umestno organizirati krajši seminar predsednikov oz. članov disciplinskih komisij, na katerem bi veljalo predvsem opozoriti na ugotovljene nepravilnosti in praktično pokazati potek disciplinske obravnave.

Disciplinske komisije bi morale biti praviloma povsem neodvisne in ne bi smele biti pod vplivom nikogar. Ne moremo sicer trditi, da bi ob reševanju pritožb v spisih zasledili kakršenkoli pritisk s strani uslužbenecv, poudariti pa velja, da je disciplinsko sodišče imelo v nekaterih primerih vtis, kot da je bila izrečena disciplinska kazen že naprej določena.

Disciplinsko sodišče je pri pregledu disciplinskih spisov v nekaterih primerih ugotovilo tudi, da je disciplinska komisija svojo odločitev imela že za dokončno in da je disciplinskega obtoženca po izrečeni prvostopni odločbi enostavno izključila iz vrst kolektiva. Tako stališče disciplinskih komisij prav gotovo ni pravilno. V smislu določil zakona o delovnih razmerjih ima disciplinski obtoženec pravico do pritožbe. Disciplinsko kazen je mogoče izvršiti šele potem, ko postane pravomočna. Prav tako je mogoče odpustiti delavca, ki je bil kaznovan z disciplinsko kaznijo odpusta iz gospodarske organizacije šele takrat, ko postane odločba pravomočna. Res pa je, da ima direktor oziroma druga pooblaščen oseba po določili 283. člena zakona o delovnih razmerjih pravico, da lahko osebo, proti kateri je uveden disciplinski postopek, odstrani z dela.

Teol - oljarna

Ljubljana, Zaloška cesta 54

Dvoletna mandatna doba odborov in podružnic SZDL se bliža koncu. V prihodnjih dveh mesecih bomo imeli volilne konference in izvolili novo vodstvo. Tako bomo zaključili obdobje, ki je za razvoj Socialistične zveze izredno pomembno, saj se je v tem času vedno uspešneje uveljavljala kot tribuna delovnih ljudi, preko katere ti uveljavljajo svoj vpliv pri reševanju najpomembnejših in najaktualnejših nalog v občini. Okrepil se je proces, ki še traja in ga moramo še krepiti, proces preobrazbe Socialistične zveze iz ljudskofrontovske organizacije v poseben politično samoupravni mehanizem, ki pomeni obliko družbenega dogovarjanja ljudi in politično podlago sistema samoupravljanja.

Kljub temu, da so organizacije Socialistične zveze zadovoljivo sodelovale in izvedle vrsto pomembnih akcij, kot so bile, če naštejemo samo najvažnejše, razprava o novi zvezni republiški ustavi, politične priprave in izvedba volitev v vse naše predstavniške organe, sodelovanje pri organiziranju pomoči porušenemu Skopju in razprave o osnutku občinskega statuta, z delom posameznih krajevnih organizacij še ne moremo biti zadovoljni. Seveda je taka ocena splošna in površna, deloma neupravičena. Ne upošteva, da so se vse krajevne organizacije trudile in vložile mnogo naporov za uresničenje posameznih nalog, pa pri tem čestokrat zaradi vrste težav niso uspeli.

Osnovna napaka nekaterih odborov je bila, da so se preveč zapirali vase in skušali reševati vse probleme v svojem ozkem krogu. To je vodilo do pasivizacije in nezainteresiranosti občanov pri reševanju problemov, saj so bili čestokrat postavljeni pred izvršeno dejstvo in samo informirani o že sprejetih zaključkih, na katere niso mogli vplivati, pa naj so se z njimi strinjali ali ne. Opravičilo za neaktivnost tudi ne more biti malodušje, ki se je marsikje pojavilo zaradi tega, ker številni konstruktivni predlogi občanov, njihova mnenja in kritične pripombe niso dobile ustreznega zaključka v sklepih samoupravnih organov. Tak odnos pa samo kaže, kako nujno in potrebno je aktivno sodelovanje občanov in jih mora še spodbujati pri razbijanju miselnosti o monopolnem odločanju organov vseh vrst in podcepljevanju vloge občanov.

Letošnje konference bodo sredi živahnih priprav za VIII. kongres ZKJ in v znamenju uresničevanja zaključkov predkongresnih razprav organizacij ZK v spomladanskem obdobju. Truditi se bomo morali, da bo vrsta kritičnih in umestnih ugotovitev predkongresnih konferenc ZK dobila ustrezno družbeno rešitev. Vrstno vprašanje bomo posvetili tudi delovanju, razvoju in uveljavljanju sistema neposredne demokracije in tako uveljavljali ustavna načela v vsakodnevni praksi.

Posebno pozornost bo treba posvetiti tudi izboru novih članov odborov krajevnih organizacij. Prizadevati si bomo morali, da bodo prišli v organe SZDL ljudje na podlagi ugleda in zaupanja, ki so si ga pridobili s svojimi dejanskimi kvaliteta in družbenopolitičnim delom. Tudi kandidiranje oziroma izbor kandidatov naj ne bo zaprt v ozkem krogu (kar velikokrat radi storimo), ampak je treba omogočiti vsem članom SZDL, da o predlogih javno razpravljajo in postavljajo kandidate.

Pred sezono

Občinski svet Svobod in prosvetnih društev je že konec maja pripravil obširen program za sezono, ki je pred durmi. Trije poudarki so značilni zanj: 1. človekova osebnost in splošna kultura, 2. vzpodbujanje kvalitetnega dela in prizadevanj občanov in 3. gostovanja.

V prvem delu bo svet skušal organizirati razgovore z občani o problemih, na katere zadeva človek v vsakodnevnem življenju doma, pri delu, v splošnem družbenem in kulturnem življenju. V drugem delu bo komisija za dramatsko dejavnost težila, da bi organizirala revijo občinskih dramskih društev; komisija za likovno vzgojo bo pripravila razstavo del domačih avtorjev in razstavo otroških risb, komisija za klubsko dejavnost bo skušala oživiti delo v nekaj klubih (Moste, Hrušica, Zadvor, Zalog, Lipoglav in morda še kje); komisija za filmsko vzgojo bo organizirala seminar za filmsko-vzgojne delavce po šolah in osnovnih organizacijskih enotah, komisija za glasbeno vzgojo bo prav tako skušala organizirati tečaj za zborovodje pa tudi različne glasbene prireditve, komisija za knjižničarstvo in tisk bo težila za sistematično poglobljanje odnosa do knjige po šolah z razpisom pod naslovom Moja najljubša knjiga, komisija za razvedrilo pa bo razmislila o neki stalni obliki družabnih prireditev. V tretjem delu so v načrtu: večer slovenske besede (gostovanje književnikov), povezava s kinoteko, plesna revija, ustni časopis, večer slovenskih vokalstov in gostovanje humoristov.

Seveda so ti skopi podatki le okvirni in nepopolni — njih uresničevanje bomo podrobneje sproti spremljali —, bo pa vse to svet skušal napraviti skupaj z občinskimi svetom za šolstvo, kulturo in sveto, z delavsko univerzo, ljudsko knjižnico in predvsem z delovnimi in družbenopolitičnimi organizacijami, posebej še s SZDL. Le tako bo imel svet tudi kar največjo garancijo za uspeh pri svojem delu.

Pepe Žabar v Shakespearovem letu

Pred tremi leti novo šolsko poslopje, v njem nove učilnice, novi kabineti, nova učila, nove knjige, nova učiteljska zbornica, novi ljudje...

Zaseda svet nove šole. DNEVNI RED: potrditev kandidature za novega direktorja nove šole.

PREDSEDUJOCI ugotovi sklepčnost, nato pa: Dnevni red vam je jasen!

ZABARJEV DUH: No, samo pogledj, kako hitro raste z novimi delovnimi pogoji tudi naš novi človek! Ustvariš mu nove pogoje, svetle, kot je svetlo sonce, ki prodira skozi velika okna, pa je že tu svetloba; z vseh strani vdira v poslopje, kaj v poslopje, v vsakogar od teh, ki tu žive in delajo, od zadnjega malčka pa do poslednjega... joj, preslišal sem. Kako?

GLAS IZ ZBORNICE: ... sicer pa je prosilec tudi mlad in nima mnogoletne prakse na zavodu splošno izobraževalnega značaja...

ZABARJEV DUH: Vidiš, kako hitro se spreminjamo. Se včeraj mi je znanec dejal, da se staram, da mi že lezejo gube na čelo, da nisem nič kaj dobro videti, da... in sploh. Tu pa: mlad je, sicer neizkušen, a mlad. Kako lepo je biti mlad! Večno — če bi bilo kaj večnega — bi želel biti tak!

GLAS IZ ZBORNICE: ... tovariš je tudi družbeno zelo zaposlen...

ZABARJEV DUH: Pogledj, kako upoštevajo moje družbeno delo. Ni sicer kdo ve kako pomembno, dajem pa res svoj delček v ZK, v SZDL, v sindikatu, v strokovnem aktivu pa v nekaj odborih — no, vidiš, pa ti vse to upoštevajo, pogledj, kakšni so ti naši novi lju...

GLAS IZ ZBORNICE: Ker torej ni najmanj dveh proslencev, ki bi izpolnjevala pogoje za zasedbo tega mesta...

ZABARJEV DUH: No, no, je že vse prav! Saj sem res delal samo nekaj let na osnovni šoli, učil v vseh razredih pa še vodil šolo, saj sem res dobil priznanje kot najboljši učitelj v okraju, kjer sem tedaj delal, saj sem res študiral pedagogiko in mladinsko psihologijo... pa tega vendar ni treba obešati na veliki zvon. Delal sem pač po svojih močeh, delal bom tudi sedaj, saj vem, da bo treba. Oh, koliko bo še treba! Predvsem: uspehi na tej šoli res niso najboljši in absolventi te šole imajo po statističnih poročilih eno najskromnejših mest glede znanja. Seveda, zgodi se, vendar, tu bo treba krepko zagrabiti, da bo delovna vnaema rodila kar najboljše sadove. Šlo pa bo, boste videli, tovariši!

Sicer res ne grem na boljše glede svojega materialnega položaja — pa tistih nekaj tisočakov mesečno manj bom že pogrešal; tudi s stanovanjem bom malo dlje počakal. Važno je, da bo skupnost imela več koristi, da bo družbi zrastle kar največ novih delovnih občanov z jasno družbenopolitično orientacijo, s čimveč znanja, da...

GLAS IZZBORNICE: ... Glede na vse to obstaja bojazen, da bi se tovariš kandidat ne mogel popolnoma posvetiti pedagoškemu problemu našega zavoda in svet odklanja njegovo kandidaturo z 10 glasovi proti dvema!

ZABARJEV DUH: Pridi, Hamlet, pridi, Shakespeare! Leto 1964 morda ne bo tvoj glas več tako osamljen, saj ni več mračnih sten, temnih hodnikov, sovražnih namenov, saj imamo nova šolska poslopja, nove učilnice, nove kabinete, nova učila, nove knjige, nove učiteljske zbornice, nove lju... (Izgine v nič!)

Iz zbornice je slišati le pri-tajen šepet in pisalni stroj, čigar črke so hitri prsti urejali v sklep: Premlad, preveč družbeno zaposlen, pogojev nima, ... premlad ... preveč družbeno... nima pogojev... premlad... preveč... premlad...

Prvi semaforji v naši občini

Problem križišča Šmartinske ceste s Pokopališko ulico je končno rešen. V torek, 25. avgusta, je stekel skozenj normalen promet in marsikdo od uporabnikov (pa tudi od prometnih strokovnjakov) se je oddahnil. Promet bo mnogo varnejši, nesreč, ki jih je bilo tu v zadnjih letih — med njimi celo nekaj smrtnih — kar preveč, upajmo, ne bo.

Dela pri urejevanju tega križišča so se začela pred približno 2 mesecema in so bila zaključena zadnje dni avgusta, ko so delavci Cestnega podjetja prekrili poslednje površine križišča z asfaltom, delavci Javne razsvetljave pa so postavili osem semaforov in štiri svetlobne znake.

Naj navedemo nekaj zanimivih podatkov, ki smo jih utegnili zbrati: vozišče je v križišču na vseh štirih krakih široko po 10 m, zraven pa bodo uredili še približno meter široke hodnike za pešce. Pokopališko so na desni strani v smeri proti Mostam razširili proti Javnim skladiščem v dolžini 70 m, v smeri proti mestu pa v dolžini 20 prav tako enostansko za 3,5 m; Pokopališka ulica v smeri proti Zalam je bila urejena že lani.

Zemeljska dela so terjala precej truda, ker je bilo treba izkopati še kanal in paziti na doslej napeljene podzemeljske kable za PTT in elektriko. Cestišče so najprej izkopali 30 cm globoko, ga nato utrdili z gramozom, nanj pa položili 4 plasti asfalta. Le-ta je v križišču in približno 50 m v vse smeri debel 22 cm (pri zaviranju vozil ob privozu v križišče se bolj izrabi), od tod dalje pa 17 cm. Pri Cestnem podjetju smo se tudi zanimali, koliko bodo znašali stroški tlakovanja in ostalih del, pa jih kljub velikemu prizadevanju nismo mogli »izvrtati«.

Semaforov je nameščenih, kot rečeno, osem, razen njih pa so na Pokopališki ulici dva znaka »nimaš prednosti« in na Šmartinski cesti dva znaka »prednostna cesta«, ki veljata tedaj, kadar semafori ne delajo. Semafore bodo za zdaj upravljali miličniki po lastnem avtomatskem programu in ne bodo dirigirani iz semaforkega centra. Celotni stroški za semafore znašajo nekaj nad 5,8 milijonov dinarjev, všteta je semaforška oprema s svetlobnimi znaki, montaža in gradbena dela.

Za konec še tole: vsi prometni strokovnjaki so enotnega mnenja, da je bila ureditev tega križišča nujno potrebna, zakaj po zbranih podatkih vozi skozenj dnevno 4060 osebnih avtomobilov in 3430 tovornjakov, da ne govorimo še o mnogo številnejših drugih uporabnikih — kolesarjih, mopedistih, motoristih in ne nazadnje o pešcih.

Tone Bančič

Iz Gejzirov

PRIJATELJICI

Bili sva prijateljici, danes nisva več. Med naju se je vrnila stena, preko katere ne more ne ena ne druga. Žal mi je za teboj.

Se še spominjaš, kako sva skupaj hodili k zobozdravniku, ker sva vedeli, da ne bova stekali, če bova skupaj? Morda bi še spoznala droben cvet, ki si mi ga poslala, stisnjene ga med strani suhoparne knjige? Razveselila sem se ga bolj kot katerekoli dragocenosti. Ko si bila v bolnišnici, sem uporabila vse zvijače, samo da sem prišla mimo vratarja in sester do tebe. Ko si odhajala v brigado, sva druga drugo obračali hrbet, da ne bi prijateljci opazili najinih solz, vendar si se tik pred odhodom avtobusa le nagnila skozi

okno k meni: »Piši mi, prosim!«

Potem je avtobus odpeljal. Včeraj pa se nisva nasmehnila, ko sva sedli v klop. Plašno si me pogledala, vendar nisi spregovorila niti besede. Prav tako sem molčala tudi jaz. Obe sva vedeli, da ne bova mogli nikoli več biti iskreni druga do druge. To me je bolelo morda bolj kot tebe.

Postali sva tekmici. Obe poznavava pravila v tistem, neusmiljenem boju za nekoga, ki nama pomeni več, kot sva si nekoč pomenili druga drugo.

Vem, da ne bo v tebi niti trohice sočutja, če boš zmagala, tako kot ga ne bo v meni, če te bom pustila za seboj.

Maja

VARNOST NA CESTI

Dnevno beremo o prometnih nesrečah. Tudi v naši občini občutno narašča njih število in podatki za letošnje prvo polletje so zaskrbljujoči; vseh prometnih nesreč je bilo 176, pri čemer so bile 4 smrtno žrtve in 58 poškodb, prizadetih pa je bilo 91 osebnih vozil, 73 tovornjakov, 51 motoristov in mopedistov, 39 kolesarjev in 8 pešcev. Gmotna škoda je znašala okrog 10 milijonov. Suhe številke, ki pa kličejo po vedno večji pozornosti za čim uspešnejšo prometno vzgojo občanov.

— IZ GEJZIROV —

SPOZNANJE

Kje ste ve zvezde nocoj? Kje to noč lune je soj? O, zvezde in luna, spoznal sem, da sonce je luč, ki vse vas ožarja. Ne noč in ne sanje, zdaj dan je resnica. Ni več moči je, ki včasih me v noč je vabila. Zdaj prost sem, zdaj pridi — ž i v l j e n j e.

ZAN

NE VEM

Čemu solzé se vrbe v otožni mrak jesenskega večera? Zakaj njih nežni prsti le k zemlji hrepene?

Morda zato, ker na večer jeseni življenja zaželi samotno in spokojno si srce.

Mar ne vedo, da bo v pomladi novi zelena brstje spet zalilo vse?

ALJA

Cvetke iz naših logov

Ponatiskujemo iz tovarniških glasil

Prijateljsko vzdušje in topla tovariška zavest na delovnem mestu sta del osnovnih sredstev, katerih ne gre podcenjevati.

Vsi imamo slabosti, roko na srce, tudi jaz; vendar tisti ob meni je tudi človek, morda s slabšim znanjem, toda z večjo naravno inteligenco in ga bo nepremišljena beseda ali kretnja neprimerno bolj prizadela kakor nekoga drugega. Najbolj žalostno pa je to, da je naš besedni zaklad zelo obogaten z vsemi mogočimi izrazi, prinesenimi z vseh vetrov. Teh »cvetke«, izrečenih na vse mogoče načine, največ v trenutni jezi, si ne moremo šteti v čast. Bolje bi bilo, da jih kulturni človek sploh ne bi uporabljal.

Samo trenutek zjutraj v garderobi: »Orka malora, tepec hudiču, ali nauš zapru vrata!« Tako lepo ogovorjeni mu seveda ne ostane dolžan. Prisotni dajejo svoje komentarje, ki niso nič manj sočni. In nekaj ur pozneje na drugem kraju: »Ajde u k... ti in tvoj mojster!« Nepotreben očitek. Bil je nesporazum: eden je mislil na

blago v metrih, drugi v kilogramih.

In še nekaj, kar zabolj vsakega razumnega človeka. Priznajmo našim materam tisto častno mesto, ki jim v življenju, družini in družbi pripada, a ne da je njihovo ime predmet neolikane psovke, izrečene v izbruhu jeze ali sovraštva do sočloveka.

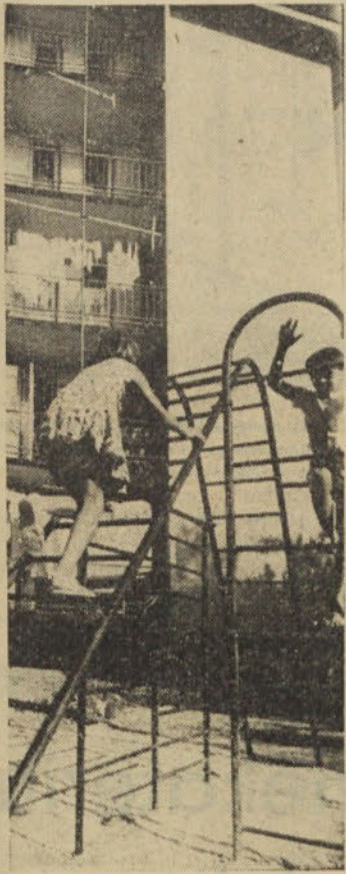
Tu je še mlada sila, ki skoraj neopazno raste med nami in bo nekoč stopila na naša mesta — naši vajenci. Ali jim nudimo tisto, kar bomo pozneje od njih zahtevali? V kakšnem vzdušju živijo? Prav je in bo, da se zanje zanima tisti, ki je za to postavljen in odgovoren, a ne da se vanje obreguje in jih zmerja vsak, in to samo zato, ker je slišal drugega, da je vplil nad njimi. Vajenec pa je dolžan svoje delo vestno opravljati in ni prav, če zabrusi starejšemu: »Jok, brate!«

Ljudje odhajajo in prihajajo. Kako se počutijo novinci? So z njihovi preštudirane v poskusni dobi vse faze bodočega dela, ali pa so podvrženi preizkušanju duševne vzdržljivosti s strani posameznikov?

To so samo odlomki, kakšni smo med seboj. »Cvetke« našega dvorišča, ki se lahko razbohote v pleve. In to nam ne bi bilo v čast ne v korist. Član kolektiva

POSNEMANJA VREDNO

Hišni svet stolpičev B-1, 2, 3 Ob Ljubljani je pred meseci na pobudo staršev

sprožil zamisel o ustanovitvi oddelka vzgojnovarstvenega zavoda Kodeljevo v stolpiču B-2. Na pomoč so priskočile gospodarske in družbene organizacije, občinska skupščina in drugi in 1. 4. je novi oddelek že sprejel v varstvo prve malčke. Potem so prišli lepi dnevi — in spet so se sestali. Po dogovoru z občinsko zvezo DPM je omenjeni hišni svet prejel več igralske parka na Kodeljevem, koder so — delno celo nerabna — samevala, ker tam zaradi bližine športnih objektov ne bo več otroškega igrišča. Igrala so popravili, dodali manjkajoče dele in jih za betonirali, izkopali peskovnik, postavili tri klopi in — poglejte, kako so na novem igrišču otroci zadovoljni. Pa kaj ne, saj so poleg starejših celo sami sodelovali pri prostovoljnem delu za ureditev igrišča.

Sedaj imajo v načrtu še nekaj senčnikov in barvanje igral — potem bodo mali občani še zadovoljniji, komisija za ustanovitev oddelka VVZ Kodeljevo in za ureditev igrišča pa bo zabeležila uspeh, h kateremu bi se dalo pripisati samo: hišni sveti, posnemajte!

TUDI STROKOVNA REVIIJA IZHAJA V NAŠI OBČINI

V prejšnji številki MsK smo opozorili na 10 tovarniških in 4 šolske liste, ki izhajajo v naši občini. Pravkar pa smo došli bili v roke še strokovna revija Sodobna grafična in papirna industrija, ki jo izdaja Solški center tiska in papirja (SCTP) na Pokopališki ulici. Ta mesečnik izhaja že 2. leto; namenjen je grafičarjem in papirničarjem in jih seznanja z novimi tehnološkimi postopki, z novimi stroji in napravami in organizacijo dela. Posebej vendar poudariti skrb šolskega vodstva oz. uredništva revije (odgovorni urednik je direktor SCTP Zlato Močnik) za dokumentacijo: ob koncu doma vsake številke je namreč nanizana seznam del domačin in tujih avtorjev, ki obravnavajo problematiko enega od številnih področij grafične in papirne stroke. Vrednost seznama je še povečana s tem, da je ob vsaki navedbi (naslov je v prevodu in originilu) še kratka opomba glede na vsebino in pomembnost dela, pa tudi s tem, da je urejen po decimalni klasifikaciji. Tako se lahko grafičarji in papirničarji hitro in dokaj izčrpno seznanjajo s sodobnimi strokovnimi dosežki doma in po svetu in — kar je še posebej važno: vsa našeta dela si lahko tudi takoj sposodijo v bogati strokovni knjižnici Solškega centra tiska in papirja! AM

PRAVNA IN ZDRAVSTVENA POSVETOVALNICA

V Agrokombinatu Emona je organizirana zdravstvena in pravna posvetovalnica. Posebnost te posvetovalnice je, da zdravnik in pravnik enkrat v mesecu obiščeta vse obrate in se z njima lahko vsakdo posvetuje.

NEKAJ ORGANIZACIJSKIH ZANIMIVOSTI PRED NOVIM ŠOLSKIM LETOM

V šolskem letu 1964/65 bo po predvidevanjih stekel pouk na centralnih in samostojnih osnovnih šolah (brez podružničnih) v dveh izmenah. Izjemi bosta le dve: razveseljiva, da bo v Jaršah pouk le v eni izmeni, in tolažilna, da bosta na osnovni šoli Kette-Murn samo (pa vendar še!) dva oddelka v tretji izmeni. Število učencev bo pri tem za 61 večje: od lanskih 414 bo poraslo na 4209 ali za dva oddelka. Razveseljiva je dalje ugotovitev, da bo povprečno v enem oddelku 31,5 učenca in se bomo tako v naši občini močno približali idealnemu povprečju (25 do 30 učencev v enem razredu).

Tudi na gimnaziji bo nekaj več dijakov (lani 438, letos 446), vendar kar dva nova oddelka — torej se bodo tudi tu delovni pogoji bistveno izboljšali; o tem pa smo nekaj več poročali v predzadnji naši številki.

Komisija za kategorizacijo otrok z motnjami v telesnem in duševnem razvoju poroča

Sredi leta 1961 je bila na podlagi pravilnika o kategorizaciji otrok z motnjami v telesnem in duševnem razvoju pri svetu za varstvo družine občinske skupščine imenovana stalna tričlanska komisija. Sestavljajo jo pediater, psiholog in socialni delavec. Občasno pa delajo v njej še drugi strokovnjaki, in to zdravniki določene specializacije in pedagogi z ustreznim pedagoško izobrazbo. Naloga komisije je, da skrbi za rehabilitacijo motenih otrok v specialnih zavodih in šolah.

Do letos je bilo v občini Ljubljana Moste-Polje kategoriziranih 130 otrok. Če jih razdelimo po posameznih kategorijah motenosti, dobimo naslednjo sliko: okvare vida 3, okvare sluha 6, telesno defektni 3, kombinirane motnje 11, duševno defektni 107.

Od vseh 130 otrok jih je danes vključenih v specialne zavode in šole že 94. Posebno šolo v vzgojnem zavodu J. Levca obiskuje s področja naše občine 66 otrok. Nekaj teh otrok, predvsem iz oddaljenejših krajev, je v internatski oskrbi šole, večina pa mora prehoditi dnevno precejšnjo razdaljo, da lahko posejajo posebno šolo. Ta problem je delno rešen z usta-

novitvijo 1. in 2. razreda posebne šole pri osnovni šoli Polje. Ta dva razreda obiskujejo otroci iz Polja, bližnje okolice in nekaj iz moščanskega predela. Nujno pa bi bilo potrebno ustanoviti posebne razrede (doslej samo oddelki vzgojnega zavoda J. Levca v Ljubljani) tudi v Mostah ali v neposredni bližini. Drugi morda še težji problem so imbecilni otroci, ki ne morejo obiskovati posebne šole, vendar so sposobni priučitve enostavnega ročnega dela pod stalnim nadzorst-

vom. Takšen habilitacijski oddelek je samo v mladinskem zaščitnem domu v Dornavi, ki pa zaradi prenapoljenosti že več let ne sprejme nobenega otroka.

Ker v Ljubljani nimamo takega habilitacijskega centra, ostajajo ti otroci doma in nimajo nobene možnosti za priučitev preprostega ročnega dela s katerim bi si lahko delno ustvarjali materialne pogoje za svoje življenje. Tako pa leži vse breme njihovega preživljanja na starših ali na družbi. M. S.

Naši glasbeni pedagogi v BUDIMPEŠTI

Dve naši glasbeni pedagogini, Draga Svetina, dir. glasbene šole Moste-Polje, in Nada Jurjec, prof. te šole, sta se kot članici jugoslovanske delegacije udeležili VI. konferen- ce mednarodnega združenja za glasbeno vzgojo (ISME), ki je bila letos v Budimpešti.

Osem dni so se vrstila predavanja o vlogi glasbe XX. stoletja pri vzgoji otrok in mladine. Koncerti (dnevno po dva) so bili namenjeni nastopom otrok in mladine od solista-koncertanta do amaterskih skupin. Na teh nastopih,

ki so zajeli uspehe glasbene vzgoje od Evrope preko Amerike do Azije, je večina nastopajočih pokazala doslej nesluteno umetniško raven.

Predstavniki Jugoslavije, ki so se že od ustanovitve ISME uspešno udeleževali njenih akcij so bili zopet izvoljeni v upravni odbor.

Ob koncu konference so bili naši delegati sprejeti pri jugoslovanskem ambasadorju, vse delegacije pa so bile povabljenе na sprejem k županu mesta Budimpešte. D. S.

40 mest za otroke do 2. leta starosti v VVZ — premalo!

V naši občini je bila skrb za varstvo dojenčka in malega otroka, t.j. otroka do 2. leta starosti, do nedavna prepuščena izključno staršem. Ko se je morala mati po treh mesecih od otrokovega rojstva vrniti v službo, je obstala pred vprašanjem: kdo bo pazil na otroka, kdo ga bo nahranil, kaj se mu bo zgodilo, ko bo 4 ure sam doma. Se bolj je bila zaskrbljena, ko je otrok dopolnil 6 mesecev in je morala začeti delati polni delovni čas. Tisti zakonci, ki živijo pri svojih taščah, so prepustili otroke svojim babicam, na nekatere so popazile dobre sosedice, nekatere so oddajali čez dan v rejo tujim družinam, največ pa je bilo primerov, da so ostajali otroci sami zaprti doma ali pa v varstvu starejših bratov in sester. Ni pretirano, če poudarimo, da je bila mati s svojimi mislimi in skrbmi bolj pri otroku kot na delovnem mestu. Mnogo je bilo in je še primerov, da so predvsem samske matere 6- ali 8-mesečne otroke oddale k svojim babicam ali tetam na deželo. Zaradi oddaljenosti so jih le poredko obiskovale in kmalu je bila prekinjena emocionalna simbioza mati — otrok. Vse to je povzročalo velike deformacije v otrokovem duševnem razvoju. Dosedanje izkušnje nam govore, da je mnogo težje zdraviti duševne motnje kakor telesne bolezni.

Dokler so bile Resljeve jasli izključno za dojenčke, so matere iz Most, zaposlene v Centru, odnašale svoje otroke v te jasli. Ko pa je ta zavod spremenil profil in začel sprejemati tudi predšolske otroke in šolarje, za otroke iz Most ni bilo več prostora.

Konec leta 1962 smo dobili v novem vzgojno-varstvenem zavodu Jarše 14 mest in letos januarja v vzgojno-varstvenem zavodu na Pokopališki 26 mest. Tako imamo v

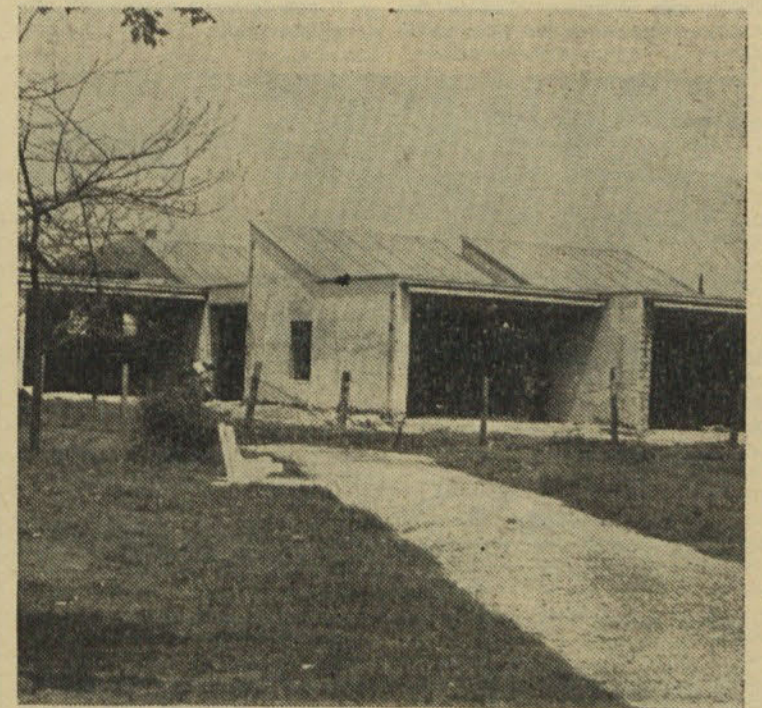
občini 40 mest za otroke do 2. leta starosti. Vedno pa je zasedba večja in prošnja za sprejem več, kot je razpoložljivih mest. V vzgojno-varstvenem zavodu na Pokopališki ulici čaka na prsto mesto 10 dojenčkov, v Jaršah pa so bili primeri, da so matere prinesle v zavod svoje košare ali stajice, samo da so lahko oddale svojega otroka v varstvo.

Ob primerjavi, da je bilo lani v občini rojenih 694 otrok (391 na področju ZD Moste in 303 na področju ZD Polje), da je letno na 1000 priseljenih prebivalcev tudi

nekaj malih otrok in da je v občini 70,5 % mater zaposlenih, šele vidimo, da je tudi varstvo otroka do 2. leta starosti resen problem, ki ga bo treba načrtneje in hitreje reševati.

Analiza izostankov zaposlenih mater zaradi neurejenih razmer in bolezni, ki iz tega nastajajo, bi pokazala, kakšno škodo utrpel družba vsako leto zaradi tega. Ali ne bi bilo bolj te sredstva vlagati v družbeni standard — predvsem v stanovanja in objekte za družbeno varstvo otrok?

M. G.

Bo kmalu začel rasti še kak take vzgojno-varstveni zavod, kot je takole še pred kratkim rasel VVZ Angele Ocepko?

Kaj je z Graditeljem?

Naše upanje, da bi v tej številki našega glasila temeljiteje obdelali problem, glede katerega smo nekaj dejstev objavili v prejšnji številki, se ni uresničilo. Zato samo obvestilo: naš sodelavec še vedno zbira gradivo in upajmo, da mu ga bo moči zbrati do prihodnje naše številke.

Uredništvo

NOVE KNJIGE V LK MOSTE

od 15. julija do 15. avgusta 1964

Frank Arnau: Na vročem asfaltu Ria;
Ivo Andrić: Zeja. Jelena, ženska, ki je ni. Prekletost dvorišče. Nemirno leto;
Honoré de Balzac: Le Lys dans la vallée;
France Bevk: In sonce je obstalo;

Nelson Bond: Lancelot Biggs vesoljski pilot;
Louis Bromfield: Mr. Smith;
Štefka Bulovec-Janko Moder: Bibliografija prevodov v slovenščino od 1945.—1960. leta;
Ritchie Calder: Na mrzlem severu;
Pierre Cornille: Le Cid;
George H. Coxe: Nevabljeni gost;
Cyril Connolly: The Rock Pool;

Dragotin Cvetko: Stoletja slovenske glasbe;
Dobrica Čosić: Ločitve. 1., 2. knj.;
Janko Čuček: Plastične mase;
Warwick Deeping: Usodovec;
John Erskine: Kratkotrajna sreča Françoisa Villona;
Hans Fallada: Kdor je nekoč jedel iz pločevinaste skledice;
(Nadaljevanje na 9. str.)

Proizvodnja kruha v novi pekarni Žita

Kot večina drugih vej gospodarstva je tudi pekarstvo v Ljubljani podedovalo po vojni majhne, zastarele obrate z izrazito obrtniškim načinom proizvodnje; zanj so bile značilne:

- otežkočena ali celo nemogoča konstrukcija pri prilagajanju novim sanitarnim predpisom, zaradi česar dobi naš občan slab oziroma nehygienski kruh;
- slabi hygienski pogoji za delovnega človeka;
- izredno visoka udeležba ročne dela;
- neprimerne lokacije, majhne kapacitete, zaostalo prostorov in pomanjkanje pomožnih prostorov (skladišče, sanitarij ipd.).

Vsi ti momenti so vplivali na neugodno poslovanje in je zato bilo treba misliti na novo, moderno pekarno.

Ker je kruh vsakodnevna potreba našega občana, je bilo vsako zapiranje prejšnjih majhnih pekarn praktično nemogoče, dokler ni bila zgrajena nova, boljša, industrijska pekarna. Le-ta pa tudi nosi neko zakonitost svojega obstoja in jo je mogoče locirati le v večjih potrošnih središčih, kjer živi večina potrošnikov na relativno majhnem prostoru.

Le na ta način je gradnja večje pekarnе ekonomična.

Pri zahodnih gospodarstvenikih velja zakon, da morajo biti za pravično obratovanje kateregakoli industrijskega obrata (in to velja tudi za našo industrijsko pekarno) izpolnjeni naslednji glavni pogoji:

1. tehnična oprema, tj. solidni stroji;
2. kvalifikacija delavca - priučnost na proces dela;
3. tehnološki postopek in pomoč tehnologa;
4. solidna surovina.

Tehnična oprema naše nove pekarnе v sklopu živilskega kombinata Žito v podrobnostih še ni povsem preizkušena in so na strojih še napake, ki jih med samim procesom dela odstranjujemo in prilagajamo našim potrebam. Naša industrija Termoelektro Beograd, ki izdeluje stroje za pekarnе, je še mlada; osvojila je proizvodnjo teh naprav pred nekaj leti po licenci Winckler Schwarzwald. Dokaj napak na strojih je nastalo pri proizvodnji nehote, mnogo napak pa je subjektivnega značaja. Prav zaradi tega moramo te stroje čim bolj opazovati, se jim posvetiti in

V novi pekarni sta postavljeni dve peči $24 \times 2 = 48 \text{ m}^2$; vsaka ima zmogljivost 1200 do 1300 kg/h. Ko bo pekarna proizvajala s polno kapaciteto, bodo delali v dveh izmenah pri vsaki peči. V vsaki izmeni bo zaposlenih 11,5 delavcev, v vseh izmenah pa bo sodeloval tehnolog in administrativni kader. Skupno bo predvidoma zaposlenih 59-64 ljudi.

V polzkusni fazi proizvodnje je delalo pri eni peči 12 delavcev, oziroma 24 delavcev pri 2 pečeh. Samo ena peč je proizvajala od 28. julija do 11. avgusta, po 11. avgustu pa sta v pogonu dve peči. Obe sta še vedno pod strogo kontrolo strokovnjakov, ki sproti odstranjujejo napake.

S postopnim večanjem proizvodnje kruha v novi pekarni zmanjšujemo proizvodnjo v malih, slabih pekarnah. Do sedaj smo izločili iz proizvodnje vse bivše pekarnе kombinata Žito (razen pekarnе v Samovi 10).

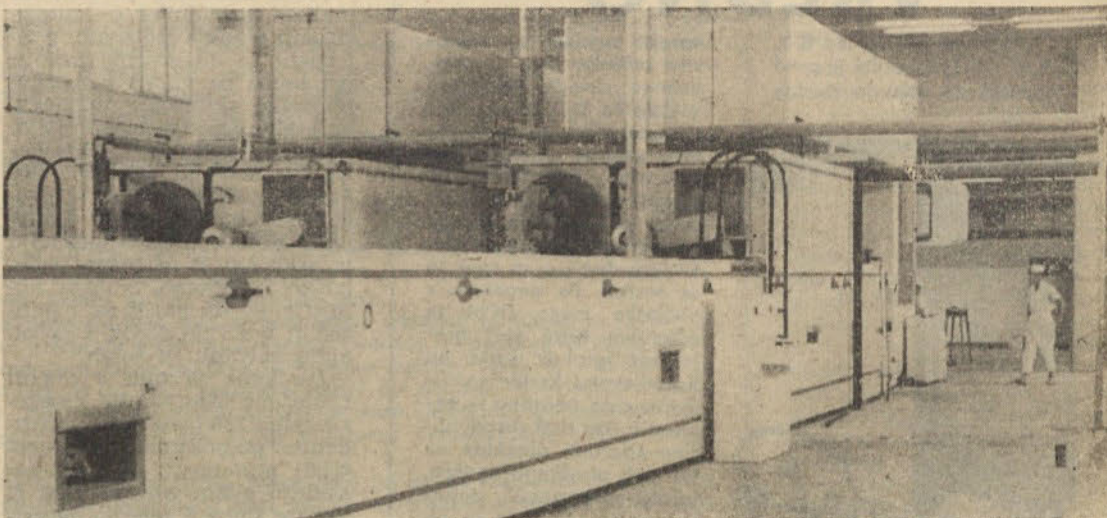
V polzkusno proizvodnjo v novi pekarni smo vključili vseh sedem tovarišev, ki so že delno priučeni na industrijski način proizvodnje kruha in imajo za seboj enomesečni tečaj v Zagrebu in Beogradu. Razporejeni so po najvažnejših delovnih mestih. Glede na to, da želimo dati na trg čim kvalitetnejši kruh, želimo tudi čim kvalitetnejšo moko. Naglim spremembam moka pa se nam bo možno izogniti, ker razpolagamo z relativno velikim skladiščnim prostorom - 400 m². Moko predhodno laboratorijsko analiziramo in izvršimo vse preiskave, nujne za peko kruha.

Koliko smo že v novi pekarni proizvedli in kakšni so rezultati? Kot je že omenjeno, smo pričeli s peko v novi pekarni 28./29. julija 1964 v eni peči in 11. avgusta v obeh.

Za naše potrošnike proizvajamo dve vrsti kruha: tip 400 beli in tip 1000 enotni kruh, oba v kilogramskih kosih, sedaj pa smo pričeli obe vrsti kruha peči tudi v polkilogramskih štručah.

Trenutno proizvajamo dnevno 26 ton kruha. Do 20. avgusta smo proizvedli skupno 300.000 kg, od tega za trg sposobnega 292.503 kg ali 97,9% za predelavo (drobtina) 5200 kg ali 1,7% in za živilsko krmo 800 kg ali 0,6%.

V bodoče bomo organizirali proizvodnjo kruha v dveh pekarnah:

Kruh v novi pekarni točkujemo od vsega začetka, to je od 30. julija. Od tega datuma do 20. avgusta 1964 je ocena naslednja:

Povprečna ocena točk za črni kruh je 25,0, za belega pa 24,8; najvišja ocena za črni kruh je bila 27,0, za belega pa 26,0. Največkrat so bile izgubljene točke zaradi

slabega volumna, oblike, slabe višine, prozornosti in slabe elastičnosti sredice. Zelo redke so napake kot slab duh sredice, slaba barva ipd.

In s kakšnimi problemi se srečujemo?

Se so okvare na strojih ter slaba kvaliteta le-teh, tehnične napake,

ki povzročajo zastoje, slaba, neuležana moka, še ni organizirana potrošniška mreža in preveč je še majhnih lomov ter zastojev na prenosnih trakovih in pnevmatikah.

Hrabri pa nas to, da vsak dan bolj poznamo te napake in jih skupaj s čim hitreje odpraviti.

Inž. Ludvik Vrhovec

Socialni položaj nekaterih mladih delavk in delavcev

Ob razgovorih z nekaterimi vodstvi mladinskih aktivov v naših gospodarskih organizacijah sem prišel do nekaterih zaključkov, ki jih želim prikazati širši javnosti kot problem, katerega pa seveda ne bo mogoče rešiti čez noč.

Kot sem omenil že v naslovu, gre za socialni položaj nekaterih (teh je namreč kar precej) mladih delavk in delavcev ter njihove pogoje za delo.

Takoj v začetku moram omeniti, da se vsa stvar vrti okoli stanovanjskega problema, ki botruje še marsikaterim nevšečnostim, težavam, njihovim posledicam itn. Vsem nam je znano, da se mnogo delavcev in uslužbencev vozi na delo v naše tovarne iz precej oddaljenih krajev; med njimi je veliko število tudi mladih n. pr. iz Litije, Smartnega pri Litiji itn. Mislim, da se ne bom preveč zmotil, če zapišem, da je želja marsikateriga mladega delavca, da bi dobil stanovanje nekje v bližini tovarne.

No, to se nekaterim »srečnim dobitnikom« tudi posreči in prav teh bi se rad približe dotaknil; ali, da bo silka jasnejša, želim prikazati primer, ko dobi mlada delavka stanovanje pri »posestniku« (kar ni redko). Pri sklepanju pogodbe med posestnikom in najemnikom stanovanja postavi posestnik pogoje, in sicer, on, tj. posestnik - lastnik stanovanja, ne želi, da mu najemnik plača najemnino v denarju, marveč zahteva in to postavi tudi kot pogoj, da mu jo plača z delom, t. j., da mu bo toliko in toliko ur delal na polju ali kje drugje. Posestnik seveda to dela motivira kot pomoč pri delu, t. j. on sam ne nastopa direktno: »Če mi boš delal-a, boš dobila stanovanje, če ne boš, ga bom oddal drugemu, ampak če si mi pripravljena v prostem času »malo pomagati« pri delu na polju ali kje drugje...« Prosilec oziroma bodoči najemnik stanovanja ob takšnem primeru največkrat niti kaj dosti ne premišlja in pogodbo sprejme, ne glede na to, kako se bo njegovo življenje nadalje odvijalo; zanj je važno le to, da je stanovanje dobil in je celo srečen (ne velja za vsakogar), da mu ne bo treba najmenino plačati v gotovini, temveč s tistim »malo pomagati«. A prav to prenekateri

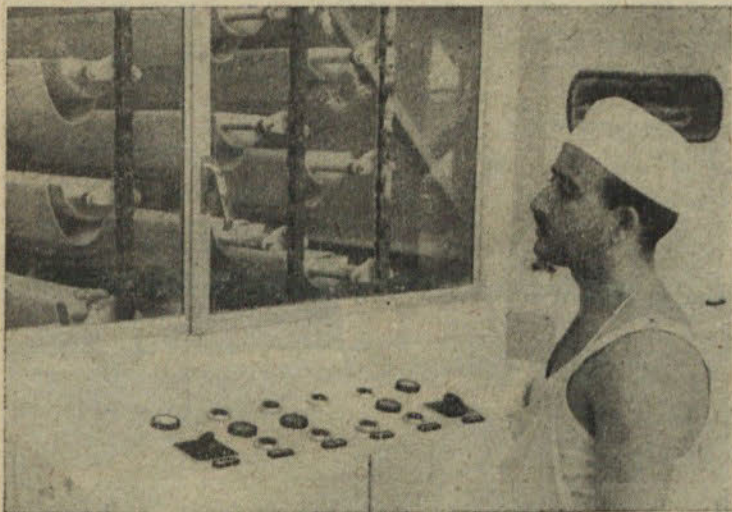
krat preide v pravo garanje po 8-urnem delovnem času v tovarni. Koliko časa pa to »pomaganje« traja, največkrat zavisi od vremenskih prilik, od letnega čala idr. Ob vsem tem se človeku poraja vprašanje, kako ta delavca dela na svojem delovnem mestu v tovarni, kakšna je njegova delovna storilnost, delovni elan, razpoloženje, kako dosegata norme itn. Se bi lahko našteval, vendar naj zaključim, da bo n. pr. neka mlada delavka, ki poleg svojega 8-urnega dela v tovarni opravi pri posestniku isti dan še 3-4 ure aktivnega dela, nedvomno fizično in psihično utrujena. Sedaj pa si lahko zamislimo, kakšne so delovne sposobnosti mlade delavke, ko pride prihodnje jutro na svoje delovno mesto! (Ne bom govoril o tem, kakšen naj bo delavec na svojem delovnem mestu.) In ne samo to; kaj ta delavka ali delavec »mislil« o svoji življenjski perspektivi, o svojem kolektivu, o svojem podjetju, o družbi kot celoti? Za njo ali zanj je jasno eno: da bo današnji dan enak večerajšnjemu in da bo jutrišnji dan enak današnjemu - vse dokler...? Na vsa ta vprašanja ne bi bilo težko odgovoriti, eno pa je pri tem treba poudariti, da je danes še vedno mnogo premalo samskih stanovanj za mlade delavke in delavce. Pri tem vsekakor ne gre zamolčati vprašanja, kako se ta človek družbeno udeležuje, kakšna je njegova rekreacija, kulturno delovanje idr. Mislim, da tudi na ta vprašanja ne bi bilo težko odgovoriti. Morda pa bi se kdo vprašal, zakaj ta človek ne prekine pogodbe, ki jo je sklenil s posestnikom. Na to vprašanje bi bilo možnih več odgovorov, sam pa si pridržujem tega: k temu je mladi človek ekonomsko prisiljen, noče izpustiti iz rok tistega, kar je dobil, iz prostega razloga, ker mu je to le začasno prebivališče; vsakdo od teh »najemnikov« vedno upa, da se bo stvar zanj tako ali drugače obrnila na bolje; ob eventualni prekinitvi te »pogodbe« bi v skrajnem primeru moral celo zapustiti tovarno, kar pa bi mu (v velikih primerih) ne odgovarjalo.

Ob vseh teh mislih se mi poraja še eno nič manj važno vprašanje, namreč: zakaj posestnik postavlja

kot pogoj najemniku, da mu najemnino plača (odsluži) s svojim delom, da mu pomaga na polju? Na to vprašanje bi prav lahko odgovoril vsak ekonomist, jaz pa bom skušal s preprostimi računom prikazati, koliko pravzaprav ta najemnik »plača« najemnine. Če vzamem, da je (povprečno) ura dela na polju vredna 100 din in če ta najemnik opravi 3 ure na dan, pomeni to na mesec 27 delovnih dni, kar da 8100 din neto. Če pomislim, da na podeželju (Bizovik, Dobrunje in druge vasi) ni običaj, da bi bila najemnina n. pr. 8000 din za sobo, imam občutek, da se tu ustvarja prikriti profit na račun tega najemnika. To je sicer samo površinski prikaz in če bi upošteval resnično vrednost delovne sile, oziroma stvarno vrednost, ki jo ta najemnik ustvari posestniku, bi bil rezultat verjetno še drugačen.

Ob vsem tem problemu se mi poraja misel: ali ni morda to neko protizakonito prisvajanje tuje ga dela, ali ni morda tu neko prikrito izkoriščanje človeka po človeku, kar bi bilo popolnoma v nasprotju z našimi socialističnimi načeli in z našo ustavo.

Franc Anžur

celotno opremo dati v pogon kot naše pomočnike v nadomeščanju fizične sile človeka.

V novi pekarni bo prišla do izraza večja umska sposobnost našega delavca. Pri tem načinu smo še pravi pionirji. Zavedati se moramo, da prihajamo s pogonom te pekarnе na industrijski način dela, kjer mora vsak delavec izvrševati samo tiste faze dela, ki so mu odkazane na določenem delovnem mestu. Potrebna je največja disciplina.

Poudariti moram, da je imel kombinat Žito s Tehnično-ekonomskim birojem Zagreb pogodbo - inženiring - in nam je nudil v začetni fazi vso strokovno pomoč. Prav tako so nam dali na razpolago strokovnjake tudi izvajalci montaže strojev Termoelektro Beograd.

pekarna na Samovi ul. 10, ki je dokaj dobro opremljena in sodobna, bo proizvajala pečivo in boljše kruh, pekarna na Smartinski c. 154 pa bo pekla za naše občane polkilski in kilski ter eventualno dvokilski črni ali beli kruh. V končni fazi in z vključitvijo tretje peči v proizvodnjo v naši pekarni na Smartinski cesti bo proizvodnja obeh pekarn krila potrebe vsega mesta, saj obstajajo možnosti za uvedbo, treh izmen pri treh pečeh, kar omogoča največjo rentabilnost pekarnе.

Omeniti je treba še to, da sedaj kruh ocenjujemo, oziroma točkujemo. Po predpisu za točkovanje (Ur. l. SFRJ, št. 21) mora imeti kruh, namenjen za ljudsko prehrano, najmanj 20 točk; največ možnih pa je 30 točk.

MOŠČANSKA SKUPNOST

Moščanska skupnost, glasilo občinskega odbora SZDL Ljubljana Moste-Polje, izhaja enkrat mesečno v 3200 izvodih. Ureja uredniški odbor, predsednik Stefan Trobiš, glavni in odgovorni urednik Bogdan Sturm. Rokopise in slike pošiljajte na naslov: Uredništvo in uprava MSK, Ljubljana, Ob Ljubljani 42/II, tel. 36-690, int. 8. Rokopisov ne vračamo. Tekoči račun pri NB Ljubljana, občinski odbor SZDL Ljubljana Moste-Polje, Moščanska skupnost 600-14-608-211. Celoletna naročnina 240 dinarjev, polletna 120 dinarjev (plačljivo naprej), posamezna številka 20 dinarjev. Tisk CZP Kočevski tisk, Kočevje.

MOŠČANSKA
SKUPNOST

kronika

PRIMER SODELOVANJA

Skupina pripadnikov JLA je pretekli mesec obnovila most na rokavu Save pri Zadobrovi. Tako skrajšana pot koristi zlasti delavcem v obratu Agro-kombinata, ki vozijo pridelke z njiv v silose kravje farne in hrano iz obrata Mesne industrije do ribogojnice.

NOV IZOBRAŽEVALNI
CENTER

V podjetju SAP je organiziran izobraževalni center, ki ima referenta za vzgojo kadrov in psihologa. Izobraževalni center ima svoj program in proračun. V proračunu je predvideno za strokovni dvig in izobraževanje delavcev preko 17 milijonov dinarjev.

Na bivšem civilnem letališču so gradbeniki že krepko posegli v prejšnjo podobo letalske ravnine: tekstilna hala kemične tovarne — obrat yulona že raste iz tal, bager v ospredju pa koplje kemijski del nove tovarne. Če bo šlo vse po načrtih, bosta oba objekta že letos pod streho

NOVO GLASILO

Delovni kolektiv Agrokombinata Emona ima novo glasilo AE vestnik. Ta list je pravzaprav nadaljevanje bivših glasil sedaj združenih podjetij in bo imel uredniški odbor zaradi številnega kolektiva in temu primeru številne problematike zelo zahtevno nalogo.

NOVA STROJNA OPREMA

CDS Agrokombinata Emone je odobril nakup strojne parkirne linije. S tem strojem je omogočeno hitro in estetsko embalaranje perutnine, kar bodo zlasti z zadovoljstvom sprejeli potrošniki.

SEPTEMBRA V KINU TRIGLAV

Od 2.—3. nemški VV film DEKLE S FLAMSKEGA; od 4.—6. francoski barvni VV film DEKLE V IZLOŽBI; od 7.—8. domači film DVE NOČI V ENEM DNEVU; od 9.—11. angleški CS film KROG PREVAR; od 12.—14. angleški barvni film POD OKRILJEM NOČI; od 15.—16. domači film ČLOVEK S FOTOGRAFIJE; od 17.—19. italijanski barvni CS film SAMSON; od 20.—25. ameriški film V SVETU KOMEDIJE; od 26.—28. ameriški barvni CS film SEDEM VELIČASTNIH in od 29. septembra do 1. oktobra italijanski barvni CS film AMERIKA V NOČI.

KINO VEČJE V SEPTEMBRU

Od 2.—3. sovjetski barvni film HAJDUKOVA KRI; 4.—6. argentinsko-italijanski barvni film LJUBEZEN NA MEJI SVETA; 9.—10. italijanski barvni CS film VSAK VEČER NOVO LETO; 11.—13. ameriški barvni CS film PEKLENSKI KLUB; 16.—17. italijanski film AS ASOV; 18.—20. ameriški barvni VV film FANNY; 23.—24. domači barvni VV film LJUBEZEN IN MODA; 25.—27. italijanski CS film SIGFRID in 30. sep. do 1. okt. ameriški barvni VV film PRINC IN IGRALKA.

KINO ZALOG

5.—6. francoski film DENAR PRI ZENAH; 12.—13. ameriški barvni CS film DOBER DAN, ŽALOST; 19.—20. ameriški barvni CS film NEKATERI SO PRI TEKLI; 26.—27. ameriški barvni film PALČEK TOM.

JARŠKA CESTA
DELNO RAZSVETLJENA

Ni dolgo tega, kar je podjetje Javna razsvetljava postavilo vzdolž Jarške ceste — od Zalske ceste do Kodrove ulice — nove cestne svetilke. To je velika pridobitev za številne prebivalce novih blokov in ostalih hiš na tej cesti. Seveda je razsvetljava urejena za zdaj le na odseku, kjer je bila pred dvema letoma napeljana kanalizacija. Na odseku od Šmartinske do Zalske ceste bo treba glede kanalizacije še počakati, medtem ko jo od Kodrove ulice v smeri proti starim Jaršam že urejajo.

Prebivalci tega predela Novih Jarš v resnici že nestrpnost pričakujejo dokončne ureditve te zelo prometne ceste, ki vodi med drugim tudi k novi osnovni šoli. Naveličani so teme in spotikanja ob številnih luknjah, ki jih delavci cestne vzdrževalne službe le tu in tam zasujejo z ostrim gramozom — ta pa bolj škoduje kot koristi čevljem in gumam. Sicer pa — počakajmo in upajmo, da bo slej ko prej boljše.

T. B.

ZDRAVSTVO IN MI

Piše dr. Branko Medvešček

NEVARNOST RAKA

Zena, je potrebno iti vsaj enkrat letno na pregled h ginekologu!

Najpogostejši rak na ženskih organih je poleg raka na dojkah rak materničnega ustja, ki ga imenujemo tudi rak materničnega vratu. V Sloveniji imamo en primer na 700 žena ali en primer na 90 pregledanih žena. Obolevajo žene različnih starosti, vendar ga je največ med 30. in 50. letom starosti. Kakšni so vzroki za nastanek raka, še ne vemo. O nastanku raka na materničnem ustju je nekaj že znanega. Za to vrsto raka obolevajo žene, ki so pričele zgodaj občevati, so rodile zelo mlade in imajo več otrok. Pogostnejši je pri ženah z belim tokom, pri ženah, katerih življenjski standard je nizek in slaba osebna higiena. Zelo malo je tega raka pri Židinjah in Muslimankah, ki so poročene in imajo spolne odnose z obrezanimi moškimi. Sistematski pregledi med muslimanskim prebivalstvom v Makedoniji so namreč pokazali, da tega raka tam skoraj ne poznajo. Zato mislimo, da ima nastanek raka materničnega ustja zvezo s čistočo moškega. Škodljivo deluje razpadajoče seme; to vidimo pri mladih moških, ki ne skrbijo za higieno svojih spolnih organov. Vzročni faktorji so tudi poškodba pri porodu, natrgan maternični vrat in močan beli tok.

Prvih začetkov raka se ne da ugotoviti z navadno ginekološko preiskavo. Potreben je razširjen ginekološki pregled, ki se sestoji s kolposkopije in brisi Papanikolaou. Pri vsaki ženi, ki pride zaradi katerekoli težave na pregled h ginekologu, napravimo enkrat ali dvakrat (po potrebi tudi večkrat) letno razširjen ginekološki pregled; tako s sigurnostjo ugotovimo, če žena nima raka materničnega ustja. Žene poučimo, kako važna je zgodnja razpoznavna. Razmere za odkrivanje začetnih stadijev te vrste raka so idealne. Maternično ustje je dostopno za preglede s povečavo in za jemanje brisov brez večje nadloge in

neprijetnosti za ženo. Zato sistematično iščemo raka pri vsaki ženi, ki pride k nam na pregled. Ženam priporočamo, naj hodijo na preglede vsaj 1-krat letno, kajti vedeti moramo, da se rak na materničnem ustju ne razvije kar čez noč. Spremembe na materničnem ustju, iz katerih se lahko razvije rak, lahko nastopijo leta in leta prej (od 1—17 let). Rak na mestu ali strokovno imenovan carcinoma in situ ostane lahko na mestu tudi po 10 let. Ta rak se ni še nikamor razširil, je samo na materničnem vratu in v njem in ne dela nikakih težav. Odkrijemo ga slučajno pri pregledih zaradi kakršnihkoli drugih težav. Kot vemo, so zelo pogoste rane materničnega ustja. Tako računamo, da ima okoli 80% žena rano na materničnem ustju (erythroplakia), 90% teh ran pa ni nevarnih. Ko napravimo preiskavo, kot sta kolposkopija in bris Papanikolaou in ugotovimo, da rana ni nevarna, rano požgemo, ker vemo, da se lahko tudi iz navadne, nenevarne rane čez leta razvije rak. V 10% pa so rane na materničnem ustju sumljive, na njih so vidne take spremembe, iz katerih se lahko razvije rak. V takih primerih odščipnemo s sumljivih mest nekaj koščkov tkiva in jih pošljemo na histološko preiskavo. Te koščke namreč tam razrežejo na desetinke milimetra tenke rezine in jih pregledajo z mikroskopom. Če je histološka preiskava pokazala, da še ni rakastih sprememb na materničnem ustju, da obstaja samo močno poroženjeno tkivo, potem mora žena redno in pogosteje hoditi na preglede, in to 3, 4 ali 5-krat na leto. Včasih pa so spremembe take, da ne moremo reči, ali je tkivo rakasto ali normalno (atipične ali netipične celice, nemirne celice, v spodnjem sloju zelo aktivne celice) — iz takih sprememb se lahko čez leta razvije rak. Zato pri teh ženah konično izrežemo nevarno mesto na materničnem ustju in žena je potem zdrava. Mora pa seveda hoditi redno na kontrolne preglede. Včasih pa pri histološki preiskavi odkrijemo že pravi rak, ki se ni še nikamor razširil in še ni nevaren. Ta je najbolj pogost pri ženah med 30. in 40. letom, velik odstotek takih žena pa je tudi med 20. in 30. letom starosti. Rak na mestu nima nobenih bolezenskih znakov. Neinvaziven lahko ostane 10 ali tudi več let.

Se nekaj o metodah, s katerimi iščemo raka oziroma take spremembe, iz katerih se rak lahko razvije. Vsak ginekološki pregled se sestoji iz kolposkopije in brisov po metodi Papanikolaou ali citologije. Kolposkop je priprava, ki poveča maternično ustje 10—20-krat. Uvedel ga je v ginekologijo Hans Hinzelman kot sredstvo za preiskovalno metodo. Mnoga mesta, ki so na oko sumljiva, se izkažejo za nevarna ali obratno — na oko sumljiva mesta so nevarna.

Druga metoda so brisi Papanikolaou ali citologija. Te brise jemljemo 1-krat ali 2-krat letno, pri sumljivih spremembah tudi večkrat. En bris vzamemo iz materničnega ustja in zadnjega nožničnega oboka, en bris pa iz materničnega vratu. Dobljeno razmažemo na objektna stekelca in te preparate barvamo po metodi Papanikolaou. Proučevanje teh preparatov se imenuje citodiagnostika. V teh preparatih vidimo normalne celice ali sumljive ali rakaste celice. Če so v preparatu samo normalno

oblikovane celice z normalnimi jedri, je maternično ustje popolnoma zdravo in rana na materničnem ustju ni nevarna, kar smo tudi že prej ugotovili s kolposkopom. Kolposkopija in brisi Papanikolaou se torej dopolnjujejo. Če so v preparatu sumljive celice, brise ali ponovimo ali pa odščipnemo nekaj koščkov s sumljivih mest na materničnem ustju in pošljemo na histološko preiskavo. Če pa imamo v preparatu rakaste celice, pacientko pošljemo v zavod, kjer glede na stopnjo raka sledi zdravljenje. Komisija ginekologov in onkologov odloči, kakšno zdravljenje bo imela pacientka.

Stadije raka na materničnem ustju klasificiramo po mednarodni klasifikaciji, ki je bila dopolnjena leta 1950 na mednarodnem kongresu ginekologov v New Yorku; tedaj so vključili tudi rak na mestu ali nula stadij.

Prvi stadij: rak je omejen na maternični vrat.

Drugi stadij: rak se je iz materničnega vratu razširil na vezi, ki držijo maternico, vendar še ne sega do medenične stene.

Tretji stadij: rak se je razširil do medenične stene in že sega v spodnjo tretjino nožnice.

Četrty stadij: rak se je že razširil na mehur in črevo in zasevki so tudi na drugih organih. Pri 0 in prvem stadiju (ta stadij je danes pri zboljšani razpoznavi najbolj pogost) ozdravimo 70 do 98% vseh zdravljenih žen. Začetni rak materničnega ustja ni tista strašna bolezen, kot je pri drugih lokalizacijah raka. Uspeh zdravljenja zavisi od razširjenosti raka in pričetka zdravljenja. V Sloveniji živi okrog 1000 žen z diagnosticiranim rakom materničnega vratu. Na vsakih 10 vsako leto ena umre in odkrijemo dve novi. Vedno hitrejšje odkrivanje raka zboljšuje zdravljenje.

Pred 20 leti so ginekologi v želji, da bi pomagali ženam, z letaki in predavanji skušali poučiti ženo o prvih znamenjih raka (krvavkast izcedek in krvavitve pri občevanju). Poudarjeno je bilo, da je bolečina znak že razvitega raka; vendar so žene prihajale prepozno na preglede, čeprav so se dale pregledati, ko so opazile prve bolezenske spremembe. Rak začne povzročati težave takrat, ko pride do medenične stene, ko prične razpadati. Med tem časom je rastele rak v ženi včasih tudi več kot 10 let brez vsakršnih bolezenskih znakov. Danes vemo, da to ne zadostuje. Žene poučujemo, naj pridejo večkrat letno na pregled. Vsako ženo, ki pride zaradi katerih koli težav na ginekološki pregled, pregledamo tudi glede na možnost raka. V SRS odkrijemo veliko večino raka materničnega vratu v začetnem stadiju, ko je zdravljenje preprosto. Če bi vse žene od 20. leta naprej prišle 2-krat ali vsaj 1-krat letno na ginekološki pregled, raka materničnega ustja sploh ne bi poznali. Naj navedemo samo številko o uspehu zdravljenja. Pri stadiju 0 ozdravijo skoraj vse žene, v prvem stadiju 3/4 zdravljenih žena, v drugem polovica, v tretjem desetina, v četrtem stadiju pa redko katera in še to s hudo invalidnostjo.

GIBANJE PREBIVALSTVA

Od 15. julija do 15. avgusta se je priselilo na področje matičnega urada Moste 148 ljudi (65 moških in 83 žensk), izselilo pa 138 (66 + 72). Zivorajenih je bilo 43 otrok (25 + 18), o umrlih ni podatkov.

V območju matičnega urada Polje se je priselilo 81 ljudi (44 + 37), izselilo pa 72 (32 + 40). Zivorajenih je bilo 29 otrok (13 + 16), umrlo pa je 13 občanov (7 + 6).

Na področju matičnega urada Dolsko sta se priselili 2 občanki, odselili pa so se 4 moški in 1 ženska. Zivorajena sta bila 2 otroka (1 + 1), umri ni nihče.

Število prebivalstva v občini na dan 15. avgusta 1964: Moste 21.835 (10.248 + 11.587), Polje 14.191 (6.829 + 7.362), Dolsko 1.371 (659 + 712), skupaj 37.397 (17.736 + 19.661).

ZDRUŽENJE ŠOFERJEV IN
AVTOMEHANIČNOV

Šoferji in avtomehaničarji podjetja SAP so ustanovili svoje združenje. Vanj je vključenih preko 500 članov in je tako ena najmočnejših podružnic ZSAM. Združenje bo pripomoglo k zboljšanju šoferjske službe ter vplivalo na boljšo strokovnost in varnost v cestnem prometu.

V Mostah čez nekaj let možganski trust grafične stroke

V Titovem domu ob Pokopališki ulici je l. 1962 dobil prostore Solski center tiska in papirja. Sama šola sicer ni več tako mlada ustanova, saj deluje v Ljubljani že od osvoboditve, vendar se je pred dvema letoma odločila za te nove prostore, ker so postali prejšnji pretesni, še posebej, ko sta se združila grafični (v palači Grafike) in vevški papirniški center. Prostore pa je bilo treba tudi tu funkcionalno preurediti in ko smo se pred dnevi odločili za obisk, so se v vseh nadstropjih odmevali glasovi dela. V drugem nadstropju nas je sprejel direktor šole Zlato Močnik.

— Da, sredi preureditve smo: imeli bomo 10 učilnic s fizikalnim, kemijskim in jezikovnim kabinetom in risalnico. Vendar nas tare težak problem: 5 strank je še v poslopu. Če bi dobili še te prostore, bi pridobili 2 učilnici, zbornico in 2 prostora za dijake.

Kakšen je sistem dela, kolikšen je vpis in od kod vse so vaši dijaki?

Naši dijaki se izobražujejo za naslednje poklice: ročni stavec, strojni stavec, tiskar za visoki tisk, tiskar za ploški tisk, tiskar za tisk iz dolbine, stereotiper, reprodukcijski fotograf, kemigraf, ročni knjigovez, strojni knjigovez, papirničar, celulozar in laborant, v načrtu pa imamo še oddelek za grafične tehnike. Dijake razdelimo ob vpisu po potrebah podjetij in glede na ugotovitve zdravniškega pregleda, kolikor pa se le da, upoštevamo tudi želje novincev, katere seveda prej seznanimo s posameznimi poklici.

Sistem dela: 3 dni v tednu imamo teoretični pouk, 3 dni pa prakso po podjetjih. Za izvenljudjanske dijake pa imamo najprej strnjen teoretični pouk, nato pa prakso v domačih podjetjih, ki naše dijake štipendirajo. Za našo operativno pomeni to veliko obremenitev...

Da, naši dijaki so v grafičnem oddelku iz vse Slovenije, v papirniškem pa iz vse SFRJ. Letošnji vpis je približno tak kot lanski — okrog 600 jih bo, proti lanskim 523, upoštevajoč novi oddelek v Maglaju. Zato namreč, ker so dijaki štipendisti iz vse države, imamo že več let v Belišću (SR Hrvatska) papirniški oddelek, v Ceršaku (Stajerska) prav takega, letos pa odpremo še papirniška oddelka v Sladkem Vrhu pri Ceršaku in v Maglaju (SR BiH). To so redni oddelki naše šole. Tam jih imamo iz preprostih razlogov: tovarne so tam, kapaciteta naših šolskih prostorov pa je premajhna in nimamo dovolj internatskega prostora (za izvenljudjanske dijake imamo namreč pogodbe z različnimi internati v mestu za naše dijake). Tako tudi najlaže zadovoljimo zahtevam tovarn po novih strokovnjakih, saj imajo prakso kar v podjetju, koder bodo potem delali! Težave pa imajo pri tem predvsem predavatelji za strokovne predmete. Ti morajo hoditi v vse te kraje predavat! In za šolo pomeni to težavno prilagajanje urnika, če že ne govorimo o naporih, ki izčrpavajo naše strokovnjake na dolgih voznjah v majhnih intervalih. Kljub vsemu temu pa smo doslej poleg rednega pouka uspešno zaključili tudi več letnikov oddelka za odrasle, in to za papirničarje in za grafike. Po potrebi bomo seveda take oddelke imeli še naprej. Morda mimogrede: pri dokaj pisanem nacionalnem sestavu nimamo težav z jezikom. To smo rešili tako, da smo napravili ločene razrede za dijake z drugojezičnih področij in če je npr. ves razred hrvaško govoreč, govore tudi naši predavatelji pač po hrvaško — ker bodo dijaki tudi delali tam, od koder so prišli.

Kakšni pa so uspehi?

Zadovoljivi. Naši dijaki se dobro in dovolj hitro vživijo tudi na delovnih mestih. Lahko pa bi bili še boljše, če bi imeli lastne učne delavnice, kajti podjetja imajo svoje programe in jih ne morejo prilagajati našim. Vendar letos le nekaj preurejamo, za najštevilnejše poklice. Problem št. 1 pa je še vedno: prostori!

Imate torej v načrtu kakšne večje prizidave, dozidave, novogradnje?

Na dvorišču bomo postavili 5-nadstropni stolpč 15 x 15 m za učne delavnice, kabinete in laboratorije — s perspektivo, da bo zrastle tu tehnološki laboratorij grafične stroke, ki bo imel značaj raziskovalnega laboratorija za vso Slovenijo. Če bo šlo vse dobro, bomo spomladi začeli graditi. Računamo na posojilo iz sklada za čiasopisno-založniško in grafično dejavnost pri IS SRS, kjer se vsi ustanovitelji strinjajo, da je treba

šole, čeprav so stiki z njo pravzaprav šibki; v družbenem organu naše šole so le ustanovitelji; no, odslej bo sodelovala pri nastavitvi direktorja preko predstavnika tudi občinska skupščina Moste-Polje.

Družbeno pa živimo tu in se — razumljivo — vključujemo predvsem na področju izobraževanja.

Kolikšen pa je vaš učiteljski kolektiv?

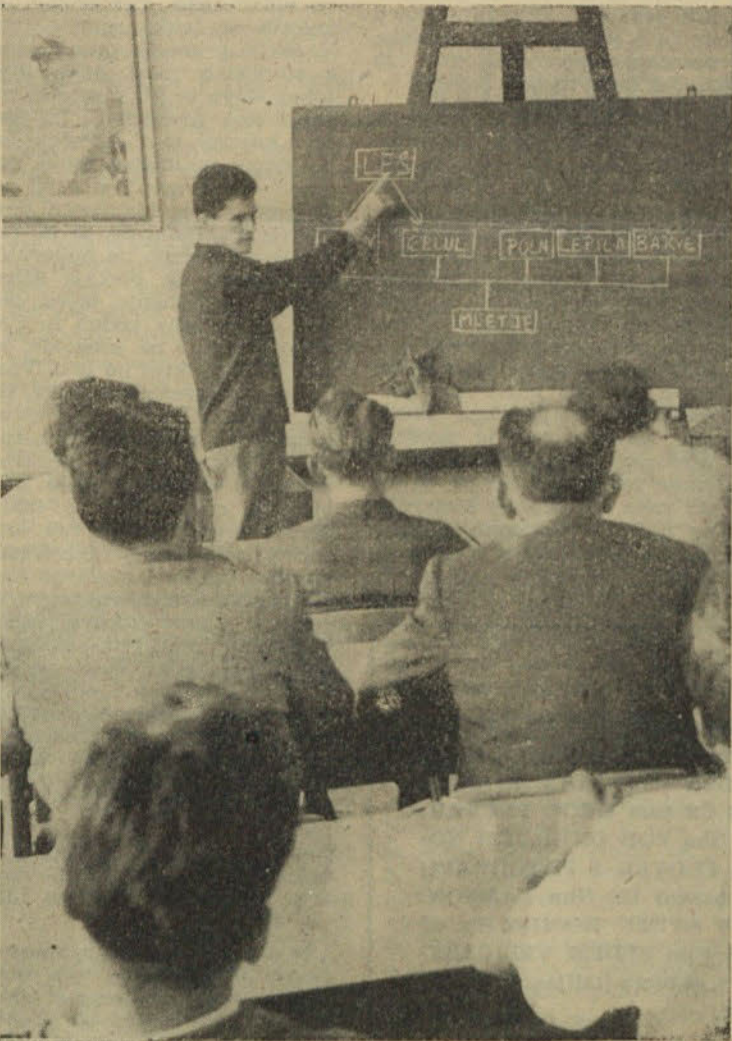
Rednih predavateljev imamo le 4 (2 za splošne in 2 za grafično oziroma papirniško stroko, ostali — preko 100 — pa so honorarni sodelavci iz podjetij).

Kako pa kaj dela mladinska organizacija na vaši šoli?

Zivljenje naših dijakov po družbenopolitični plati ni najbolje urejeno. Povezani so namreč z mladinskimi organizacijami po podjetjih. Zato teže uspejo kake večje akcije. Tako npr. doslej kljub poskusu nimajo svojega glasila in le pomagajo pri tem drugim šolam. Z ureditvijo delavnic pa, ko bodo dijaki ves teden v centru, bodo tudi mladi naši delavci laže in boljše reševali svojo mladinsko problematiko.

Za zaključek samo še tole: vaša trenutna najaktualnejša naloga?

Z letošnjim letom prehajamo v grafičnem oddelku na popolnoma novo obliko strokovnega pouka. Profil so izdelani v sodelovanju z

razpoložljiva sredstva porabiti za gradnjo in ureditev šolskega centra.

Omenili ste ustanovitelja — kdo so in kolikšni so pri vsem vašem delu vaši stiki z našo občino?

Ustanovitelji so in financirajo center res zainteresirana podjetja grafične in papirne industrije. Predvsem pri grafičarjih imamo veliko razumevanja za razvoj našega centra. Pri papirničarjih pa je težje, ker se vzgajajo dijaki iz vse SFRJ. Z vevškim obratom papirnice Vevče-Medvode pa imamo tesne stike. Tudi občinska skupščina Moste-Polje razume probleme naše

zavodom za strokovno izobraževanje SRS in na osnovi teh so izdelani podrobni programi za praktično delo in tehnologijo. Ti so bistveno spremenjeni od prejšnjih in seveda izboljšani.

Tako skušamo lomiti staro miselnost — naši dijaki bodo najnovejši dosežki, s katerimi bodo seznanjeni v šoli, prenašali tudi v proizvodnjo in tam postavljali zahteve za nove postopke, dvigali produktivnost in izkoriščanje strojev itn. Tako se tudi naša šola vključuje v razvojni proces celotnega našega gospodarskega in družbenega življenja.

Se so se nizale misli, še so se kazali problemi, perspektive, načrti, toda v zbornici spredaj je bilo že živahno — prva konferenca učit. zbora v novem šolskem letu se je že začela. Tovarišu direktorju lepa hvala za vse, delovnemu kolektivu in dijakom pa mnogo uspehov v novem šolskem letu!

Kurirske TV zveze

Pred 20-letnico osvoboditve

Jubilejno leto ljudske revolucije in osvoboditve je pred nami. Moščanska skupnost ga namerava prežeti s še večjo aktivizacijo svojega delovanja, posebej pa se je uredništvo odločilo, da bo objavljalo v tej rubriki spominske, dokumentarne idr. prispevke udeležencev narodnoosvobodilnega boja, internirancev in sploh vseh, ki so kakorkoli prispevali k osvoboditvi in ljudski revoluciji. Prispevki naj se nanašajo na našo občino in naj bodo po možnosti še neobjavljeni.

Posiljajte jih na naslov uredništva Moščanske skupnosti, Ob Ljubljani 42/II.

Po italijanski ofenzivi v poletju leta 1942, ko se je začela velika preizkušnja za NOV in je začela dvigati glavo bela garda, se je položaj na terenu precej spremenil. Velika večina slovenskega naroda je ostala zvesta stvari osvobodilnega boja. Brigade, ki so bile kmalu za tem formirane, so bile vojaško popoln gospodar položaja; težji časi pa so se začeli za manjše enote, politične aktiviste, tiskarne in kurirje. Beli izdajalci ne bi bili izdajalci do kraja, če ne bi svojega »junaštva« pokazali v glavnem z napadi na neoborožene oz. slabo oborožene skupine. V posameznih predelih okoli Zaloga, Sostrega in Podlipoglavja vse tja do z žico obdane Ljubljane so gospodarili belogardisti. Aktivisti, kolikor jih niso belogardisti na terenu polovili in jih na Urhu zverinsko pobili, so se pravočasno umaknili v varstvo partizanskih enot.

Se težje pa je bilo z zvezami med političnimi forumi in njihovimi delavci. Najtežje je bilo vzdrževati zvezo z Ljubljano. Prej so jo držale priložnostni kurirji ali kurirke, sedaj pa je postal tak sistem nemogoč. Težko je bilo s transportiranjem literature, ki so jo tiskale partizanske tiskarne pa je prav sedaj postala kar najpotrebnejša. Propagandi farovžev, ki je obljubljala borcem za svobodo naroda pekel, zahrbtnim morilcem in izdajalcem pa nebesa, je bilo treba odgovarjati — in to se je še kako dalo s tiskano besedo! V ta namen je vodstvo CK KPS ustanovilo stalne kurirske postaje, oddaljene ena od druge po eno noč hoda. Njihove posadke so štele šest, osem ali tudi več mož, komunistov in skojevcev. Bile so dobro zakonspirirane, da jih sovražnik ni odkril. Kurirji so vzdrževali zvezo na takimenovanih »javkah«, to je na naprej določenih krajih, ponavadi neke sredi poti med posameznimi postajami, kjer so se v določenem času sestajali in izmenjivali pošto. Kot po vsej Sloveniji je bila organizirana tudi kurirska postaja TV 2 v okolici Janč. Vzdrževala je zvezo z Ljubljano in okoliškimi vasmi oz. z aktivisti Sostrega, Podgrada, Zaloga, Polja, Dobrunj itn. Organizirana je bila oktobra leta 1943. Njeno operativno področje je bilo vse ozemlje vzhodno od Ljubljane do Janč.

skuzi čas

Komandir je bil Maks Menard-Karo, doma iz Dobrunj, kurirji pa so bili: Lado Mazovec iz Zg. Kašlja, Franc Kocjančič-Rus iz Besnice, Karel Grum iz Sp. Kašlja, Franci Smrekar iz Podlipoglavja in Alojz Kotar iz Most. To so bili borbeni in predani tovariši.

Kot domačinom so jim bila poznana vsa pota in celoten teren. Kurirji so zvezo z Ljubljano vzdrževali enkrat tedensko, z okoliškimi tereni pa v pretežni meri skoraj vsako noč. Z Ljubljano so vzdrževali zvezo preko Mazovčeve mame iz Zg. Kašlja, a z njo so imeli kurirji direktno zve-

Maks Menard-Karo komandir TV 2 (levo) in Franc Kocjančič-Rus (desno), slikana v Stični ob kapitulaciji Italije

zo. Pošto, ki so ji jo predajali, je ona odnašala v Polje dr. Gregorčiču, on pa jo je prenesel dalje v Ljubljano. Tako organizirana je ta zveza brezhibno delovala skoraj vse do osvoboditve. Na drugi strani pa so kurirji prav tako vzdrževali zvezo z Glastovčovo družino v Sostrem in z drugimi aktivisti tamkajšnjega terena.

Brez sodelovanja zavednih vaščanov v okolici Janč bi kurirji težko opravljali svojo nalogo. Stalna opora in pomoč pri nabavljanju hrane in obveščevalnih podatkov so bili Maroltovi, Bratunovi, Skakavnikovi iz Vnajarjev, Jelničarjevi, Suštarjevi in Jelničarjevi z Janč in še mnogo drugih zavednih prebivalcev teh vasi. Poleg tega so kurirjem dobavljale hrano in drugi material, npr. obveze, cigarete, baterije itn. za bolnišnice in za štab komande na Dolenjsko aktivistke Olga Čeledinova, Stanka Ukmarjeva, Iva Gradova in še drugi aktivisti iz Podgrada.

Tik na pragu svobode je padel kurir te kurirske postaje Franci Smrekar iz Podlipoglavja. V okolici Janč so se takrat pojavili domobranci, črnorokci in vsa druga izdajalska svojata, tako da so kurirji na poti z Janč do Sostrega šestkrat padli v sovražnikove zasede. Vendar zdržali so in svojo nalogo, ki ni bila lahka, brezhibno izvrševali. Tako je kurirska postaja TV 2 tudi na terenu naše občine odigrala med NOV zelo važno nalogo.

LUDVIK KUKAVICA

Občani pišejo...

ALI IMATE RAZGLEDNICE Z URHA?

Skoraj odveč bi bilo pisati o zgodovini Urha in o tem, kaj ta spomenik NOV predstavlja. Menim, da je to znano vsakemu Slovencu in Jugoslovancu! Dotaknil bi se nekoga drugega vprašanja.

Ta kraj je domala skozi vse leto zelo obiskan. Solarji hodijo tja na ekskurzije, domače in tuje delegacije polagajo pred spomenikom vence, ogledujejo si muzej in zlasti tisti, ki so obiskali ta kraj prvič, zapustijo Urha močno impresionirani. Tisti, ki imajo fotoaparate, slikajo monumentalni spomenik, cerkev, panoramo... Marsikdo si želi ohraniti podobo Urha.

Bil sem prič, ko so šolski otroci, potem ko so se ustavili v gostišču pod Urhom, spraševali za razglednice —

eni zato, da bi z izleta pisali svojim domačim, drugi zato, da podoba tega kraja obdržijo za spomin. Verjetno je za razglednice vprašal tudi kdo drug — toda zaman. Teh ni in vse kaže, da se s to mislijo do danes še ni nihče ukvarjal.

Ne gre toliko za komercialno plat tega vprašanja kot za pieteto oziroma za dolžnost. Ali ne bi kazalo izdati nekaj razglednic z motivom Urha, ki bi jih lahko obiskovalci dobili na samem Urhu in v bližnjih gostiščih, kjer se običajno ustavijo?

Mislim, da bi morala o tem razmisliti organizacija Zveze borcev ali kaka kulturna institucija v naši občini!

L. M.
Zadvor

OPOMBA UREDNISTVA:

V prejšnji številki Msk je v rubriki Občani pišejo pod prispevkom Tovariš urednik, rad bi pojasnilo! Izpadel podpis dopisnika: Štefan Matko, Zg. Zadobrova 104. Avtor in bralci naj nam oprostite neljubost, vse občane pa pozivamo k nadaljnemu sodelovanju v tej priljubljeni rubriki.

Henri de Toulouse-Lautrec;
Arturo D. Hernandez: Sangama;
Carsten Hopstock: Norwegian Design;
Anton Ingoič: Na splavih;
Vatroslav Jaglič: Rasprave, članci i sječanja;
Robert Jungk: Svetleje od tisoč sonc;

Jugoslavija i svet;
Jugoslavija. 1., 2. knjiga;
Ante Kovačič: U registraturi. Pripovijesti. Fiskal;
Ivan Goran Kovačič: Poezija i proza;
Erich Kuby: Rosemarie;
Karel Langer: Atlas ljudovych stavieb;

Jacques Lassaigne: Matisse;
György Lákacs: Razkroj uma;
Karl May: Boj za Butlerjevo farmo;
Simo Matavulj: Bakonja fra-Brne; Pavle Mijović: Dečani;
Olga Milković: Bodjani;
Ferd. Nauheim: Poslovna pisma;
Narodna vlast i socialistička demokratija;

Paul Gauguin;
Roger Peyrefitte: Izgnanik u Capriju;
Pieter Bruegel;
Oreste Pinto: Lovac na vohune;
Pisarniško poslovanje;
Prežihov Voranc: Samorastniki;
Mila Rajković: Sopočani;
Raoul Dufy;
Slovenské ľudové umenie. 2. del; Stečci;

Zivorad Stojković: Mileševa;
Irving Stone: Sla po življenju;
Vojin Santić: Japonska;
August Senoa: Zlatarovo zlato. Cuvaj se senjske ruke. Seljačka buna. Prosjak Luka. Mladi gospodin. Članci i feljtoni. Pjesme. Pripovijesti;

Vilko Svajcar: Grupa kao subjekt obrazovanja;
Tapirsarije Milice Zorić;
The frescoes of Kurbinovo;
The hiebine School;
The picture of Everest;
Umeni čtyr svetadilu;
Villon.

Gradnja novega športnega parka v Vevčah je zopet v teku. Sklad za telesno kulturo in kulturo je namenil za to precejšnja sredstva in upajo, da bo letos končana prva faza. Park bo dokončno zgrajen v 3 fazah in so med nameravanimi objekti tudi igrišče za hokej, pokriti že obstoječi bazen in izgradnja novega in čolnarna ob Ljubljani.

Balinarji Polja so imeli na letošnjem slovenskem prvenstvu res smolo: 14 dni pred tem so zmagali na prvenstvu ljubljanskega okraja, nato pa so jih na slovenskem prvenstvu prehitele kar tri od teh ekip, tako da so zasedli šele 6. mesto. Seveda je to še vedno zelo lep uspeh.

Celodnevno bivanje naših otrok v šoli

Ob začetku vsakega novega šolskega leta se pojavijo skoraj v vseh časopisih članki, ki obravnavajo ta dogodek kot pomemben družbeni korak naprej. Večina člankov ponavlja enake misli in želje iz leta v leto in smo se jih zato že tako navadili, da jih imamo bolj za tradicionalni pozdrav novemu šolskemu letu kot za resno opozorilo na vse mogoče težave, ki jih bomo morali med letom rešiti, da bo naš uspeh pri oblikovanju mladih ljudi vsaj zadovoljiv. Največkrat prenesemo svojo skrb za to na prosvetne delavce in je potem ne štejemo več za svojo vsakodnevno nalogo. Opozoriti želimo na to napako in nekoliko razčleniti vsaj dva osnovna problema, ki izrazito kažejo na nujnost, da mora družba imeti prosvetno delo za svoj integralni del tudi v materialnem pogledu, če hoče ohraniti ravnotežje v svojem razvoju.

Eden od teh problemov in celodnevno bivanje otrok v šoli: ta želja ni naša iznajdba, temveč je rezultat razvojne stopnje neke družbe — sedaj delno tudi že naše. V vseh industrijsko razvitih deželah zahteva proizvodno delo »celega človeka«, izredno koncentracijo na delovnem mestu in nezadržan delovni tempo, ki ga diktirajo stroji, delitev in moderna organizacija dela. Mimo tega se množično vključujejo v proizvodno delo še matere, kar v celoti poraja nujnost, da prevzamejo šole celodnevno skrb za otroke. Pri nas je ta nujnost ponekod že tako očitna, da je na sedmi seji o njej razpravljala CK ZKS. Takrat je tovariš Stane Kavčič navedel celo približno vsoto (50 milijard), ki bi bila potrebna za začetek reševanja tega problema v Sloveniji. Sedaj, ko odpiramo vrata našim otrokom v novo šolsko leto in nismo uspeli praktično rešiti niti več izmenskega pouka, se nam ponovno vsljuje to vprašanje in razmišljanje o tem, ali smo že dovolj storili, da bi ga vsaj v perspektivi uspešno rešili. Na to vprašanje je verjetno vsakemu izmed nas težko odgovoriti. Vemo pa, da ga bomo morali rešiti, če hočemo dvigniti našo produktivnost in vsaj nekoliko izenačiti osnovne pogoje za razvoj mladih ljudi.

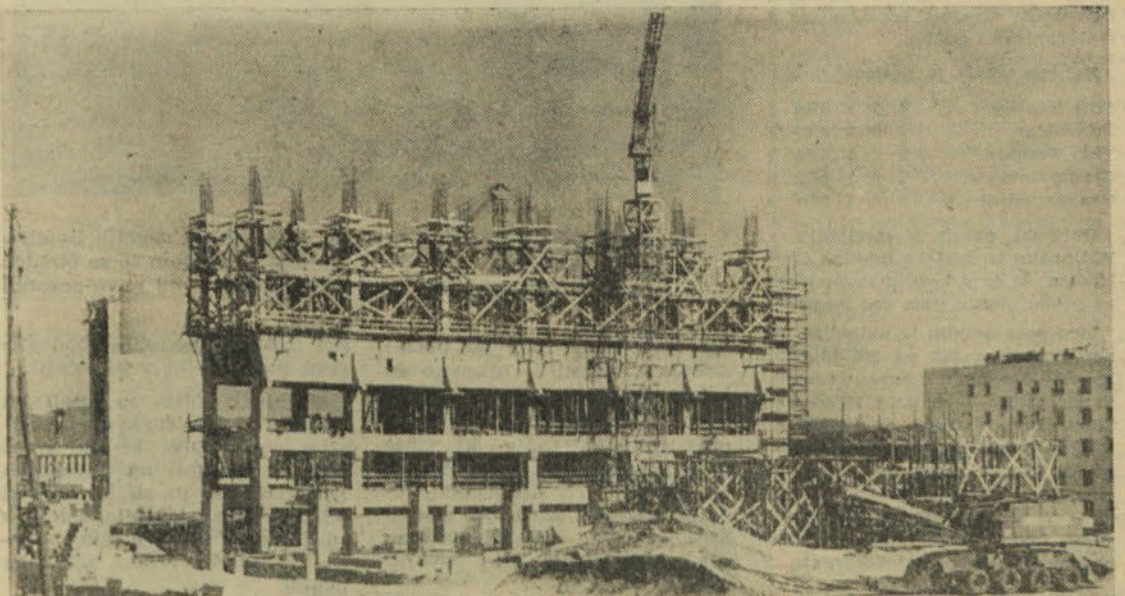
O vplivu celodnevnega bivanja otrok v šoli na produktivnost zaposlenih staršev ne kaže govoriti, ker to bolje poznajo ljudje iz proizvodnje. Želim pa načeti vprašanje pretiranih razlik v materialnih pogojih za razvoj mladih ljudi, za pridobivanje njihovega znanja, oblikovanja socialistične družbene zavesti, rasti osebnosti, vraščanja v družbo itn. Ni čudno, da učitelj ne more enako uspešno in enotno oblikovati mladih ljudi, ko pa se eni doma nimajo kje učiti, jim nima kdo pomagati, nimajo primernih učnih pripomočkov, so moteni od starejših bratov in sester ali pa morajo pomagati pri domačem delu, čuvati mlajše otroke v družini ipd., drugi pa imajo vsega na pretek tja do svojih delovnih sob, odličnih učbenikov in plačanih inštruktorjev. Tako sposobnih

učiteljev ni, da bi lahko samo s pedagoškim delom premagali odločilni vpliv tako velikih materialnih razlik na razvoj mladega človeka. Ob tem za mnoge mlade ljudi krutem dejstvu se moramo vprašati, ali je v smislu socialistične družbene morale prav, da morajo otroci v celoti prevzemati nase neuspeh staršev in vso dobro ali slabo preteklost vseh rodov, bedo, moralno razrvanost družine idr. Mar niso otroci popolnoma neodgovorni za to? Ali ni družba kot celota dolžna nekaj storiti v tem smislu, da vsaj v nekaterih osnovnih pogojih nekoliko izenači življenjski start mladih ljudi? To je ena od temeljnih nalog naše družbe in je ni mogoče zvracati na kateregakoli izmed posameznikov, najmanj pa na otroke, ker si ne morejo izbirati staršev po svoji volji in niso odgovorni za objektivne pogoje, v katerih se razvijajo. V smislu socialističnega humanizma je za razvoj mladega človeka primarno to, da družba ne dopušča v njegovem življenjskem izhodišču tako neizprosnih materialnih razlik med posamezniki, da ti lahko odločilno vplivajo na njegov razvoj in vso poznejšo življenjsko pot. Otrokov osebno odločitve v njegovem razvoju pa so za družbo sekundarnega pomena, ker v veliki meri že sam odgovarja zanje.

Ne želim zanikati potrebe, da družba vpliva in usmerja tudi otrokove odločitve v smislu splošnih družbenih interesov, hočem le poudariti našo primarno dolžnost, ki je ne smemo zanemarjati, če želimo vzgajati zdrave ljudi in razvijati zdrave družbene odnose. Možnost za rešitev tega problema je prav v uvedbi celodnevnega bivanja otrok v šoli. Seveda ne mora biti obvezno za vse. Nasprotno. Staršem je treba pustiti svobodo v odločanju, ali naj bo njihov otrok ves dan v šolski oskrbi ali ne. V to ne smemo posegati s

Kaj naj storimo, da ne bo tako? Preprosto: delo prosvetnih delavcev moramo materialno vsaj enako ovrednotiti, kot vrednotimo ostale družbene dejavnosti.

LUDVIK UREKAR

Jesen se približuje in z njo prvi hladnejši dnevi. Tudi na gradbišču toplane se zavedajo, da se mnogi potrošniki ozirajo za njihovimi »produkti«. No, tako hitro ne bo šlo, vendar nas pogled na sliko lahko le razveseljuje: glavni pogonski objekt (v sredini slike) se bo dvignil le še za 10 metrov, pred njim rastejo turbinski temelji, na levi strani slike v ozadju pa se že kažejo prvi metri bodočega 100 metrov visokega dimnika

(Nadaljevanje s 5. str.)
Gustave Flaubert: Salammbô;
Marija Gorše: Očiščevanje;
Gospodarska matematika;
Pierre-René Gosset: Vznemirljiva Azija;
Graham Greene: The Quiet American;
Matevž Hacc: Tihotapci;
Ernest Hemingway: Komu zvoni;
Bernard Heuvelmans: Po sledovih neznanih živali;
Aldous Huxley: Crome Yellow.
Antic Hay;
Hans Hellmut Kirst: 08/15 danes;
Edvard Kocbek: Slovensko poslanstvo;
Pierre de Latil: Tako bomo živeli jutri;
Somerset Maugham: Kolači in pivu;
Daphne du Maurier: My Cousin Rachel;
Tibor Mende: Kitajska in njena senca;
Prosper Mérimée: Mateo Falcone.
Colomba Carmen;
France Mihelič: Risbe;
Moje živali;
Molière: Amphitryon. Les Femmes savantes;
Jože Moškrič: Pesmi;
Robert Neumann: Druga stran meseca;
Janez Ovsec: Na dnu so samo še zvezde;
Abbé Prévost: Manon Lescaut;
Jean Racine: Esther;
Mirko Rupel: Primož Trubar;
Hásan Methí Oglí Seidbejlí: Telefonska;
Tone Seliskar: Rudi. Deklica z junaškimi srcem;
Frank Slaughter: Kirurg dr. Carter;
Slovenačko-srpskohrvatski rečnik;
Julian Symons: Bramlejska skrivnost;
Mark Twain: The adventures of Tom Sawyer;
Ustanak naroda Jugoslavije 1941. 1. - 4. knj.;
Oscar Wilde: The Picture of Dorian Gray;
Motivne podobe na Gorenjskem;
Marijan Zadnikar: Znamenja na Slovenskem;
Zgodovina slovenskega slovstva. 5. del;
Lojze Zupanc: Kamniti most;

DODATNO:
Atlas svijeta;
France Bevk: Knjiga o Titu;
Zvonimir Bohte: Numerično reševanje enačb;
Corot, Chagall;
Chinua Achebe: Okonkwo;
René Descartes: Razprava o metodi;
Edouard Manet;
Friedrich Engels: Ludwig Feuerbach i kraj klasične nemačke filozofije. Uloga sile u istoriji. Uloga rada pri pretvaranju majmuna u čoveka;
Georges Rouault;
Bernhard-Michael Grizmek: Serengeti ne sme umreti;
Labor Hájek-Forman: Harunobu und die Künstler seiner Zeit;

